

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'.

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐπιστ. ἔτους καὶ εἰσκι. ἑτησίαι. — Γραφεῖον Αἰτιῶν. Ὁδὸς Σταδίου 32.

27 Μαρτίου 1888

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΣΧΑΤΩΣ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ, ΓΡΑΦΕΝΤΩΝ

Ὅτε ἡ ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπέσβεσε σχεδὸν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς τὸν Ἑλληνισμόν, ἡ Εὐρώπη δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ ἡρωϊκὸν τέλος τοῦ μεγαλομάρτυρος Ἀυτοκράτορος καὶ τῶν συναγωνιστῶν αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε πρὸς τὸν Λεωνίδα τὸν παρέβαλε, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ὅτι ὀλίγον ἤξευρε τίς ἦν ὁ Λεωνίδας, οὔτε ὅσον ἔδει ὑπὸ τοῦ μεγάλου συμβάντος συνεκινήθη, διότι καὶ αὐτὴ πρὸ αἰῶνων ἦν θέατρον ἀδιακόπων ἀναστατώσεων λαῶν, εἰσβολῶν καὶ καταστροφῶν.

Οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως φυγάδες τότε πρῶτοι σχεδὸν τῇ ἐδίδαξαν τὰ περὶ τῆς μεγάλης ἡμῶν ἀρχαιότητος, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ γενικὴ προσοχὴ ἐστράφη πρὸς τ' ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος· ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ παραγαγόντος αὐτὰ λαοῦ παρενέπιπτον δεκαπέντε ἑκατονταετηρίδες καὶ πᾶσα ἡ Ρωμαϊκὴ ἱστορία, ὡς τε παράδοξον δὲν εἶναι ὅτι, ἐν ᾧ ἐκεῖνα ἐθαυμάζοντο, οὗτος ἐντελῶς ἠγνοεῖτο ὡς ὑπάρχων καὶ ζῶν. Καὶ ἂν οὐδ' ἡ Εὐρώπη, πολιτικὴν λαβοῦσα σύστασιν, ἔστρεφε τὸ βλέμμα καὶ πρὸς τὴν ἀνατολήν, ὀλίγον ἐμερίμνα περὶ τοῦ τίς ἦν ἡ καταγωγὴ τῶν ἐκεῖ ὑποδοῦλων λαῶν.

'Αλλ' ὅ,τι τὰ ἔθνη ἠγνόουν καὶ ὀλίγον ἐνδιέφεροντο τότε νὰ μάθωσιν, ἀνέλαβεν αὐτὴ ἡ Ἑλλάς νὰ τοῖς διδάξῃ διὰ τῆς στενωρῆς σάλπιγγος τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐπαναστάσεως. Ὅσοι εἶδον τὸν ἐνθουσιῶδη πατριωτισμόν, τὰς ἀνυπολογίστους θυσίας, τὰ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν κατορθώματα τῶν εὐγενῶς ἀγωνιζομένων, ἐπεκρότησαν ἀνευφημοῦντες τοὺς ἀπογόνους τῶν Μακραθωνομάχων, καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτῶν μετ' ἀγαλλιάσεως ἀσαπάζοντο.

Καὶ ὑπῆρξε μὲν καὶ τότε ψυχρὸς τις ἀρχαιοδίφης, θελήσας, ἵνα τι καινὸν εἶπῃ, ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν καταγωγὴν τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων· ἀλλ' ὑπὸ πάντων τῶν ἐμβροϊθῶν ἐρευνητῶν ἠλέγχθη ἐπ' ἀκρισίᾳ, καὶ μετ' οὐ πολὺ οἱ διῆχυρισμοὶ αὐτοῦ παρήχησαν καὶ ἔλθημο-

νήθησαν. Ἄλλ' ἂν ὅτου ἔληξεν ὁ ἀγὼν, καὶ ἡ Ἑλλάς κατέλαβε θέσιν μεταξὺ τῶν ἀνεξαρτήτων χωρῶν, ἔκτοτε ἤρχισε φθίνουσα καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτῆς γενικὴ συγκίνησις, καὶ ἀδιαφορία βαθμηδὸν διεδέχθη αὐτήν, εἰς ὃ συνετέλεσαν καὶ διάφορα σφάλματα οὐχὶ πάντοτε δικαίως αὐτῇ προσαφθέντα.

'Αλλ' οὐχ ἤττον ἀπὸ τινος χρόνου ἀρχονται πάλιν, ἐν Γερμανίᾳ πρὸ πάντων, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ ἀναφαινόμενα συμπτώματα συμπαθείας αἰσθημάτων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὧν τινα θέλω νὰ καταδείξω, φρονῶν ὅτι ἡμῖν ἔστι νὰ δικαιολογήσωμεν αὐτὰ καὶ νὰ τὰ καλλιεργήσωμεν.

Τὸ πρῶτον ἔστιν αἰπρὸ διετίας ἐν Βερολίῳ ἐκδοθεῖσαι, καὶ φιλελληνισμοῦ συγχρόνως καὶ εὐφύας ἀπαστράπτουσαι Ἑαριναὶ ἡμέραι ἐν Ἑλλάδι τοῦ Ἐδουάρδου Ἐγγελ. Περὶ αὐτῆς οὐδὲν περαιτέρω λέγω, καθ' ὅσον ἡ Ἑλληνικὴ δημοσιογραφία κατ' ἀξίαν αὐτὴν ἐκτιμήσασα, τὴν κατέστησε γνωστὴν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἀκριβῆς μετάφρασις, ἣν ἠξέυρω παρασκευαζομένην, ἐλπίζω ὅτι θέλει παρέξει πᾶσι τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἀξιολόγου καὶ διασκεδαστικωτάτου τούτου βιβλίου.

Ὅλιγον μετὰ τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἄλλο σύγγραμμα ὅμοιον ἐκείνῳ ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ὕλην, εἰς ὃ θέλω ὀλίγον ἐνδιατρίψαι, διότι δὲν ἐγένεν εἰσέτι δεόντως καὶ ἀναλόγως τῆς ἀξίας του γνωστὸν παρ' ἡμῖν. Καὶ τοῦτο ἔστι περιήγησις ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ἣν ὀλίγον πρὸ τοῦ Κ. Ἐγγελ ἐπεχείρησεν, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς περίπου οἰωνούς, ὃ ἐξ Ἄλλης Κ. Hans Müller, νέος πεπαιδευμένος καὶ ἐντραφεὶς ἐν τοῖς ἀριστουργήμασι τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, καὶ ἐξέδωκε μετὰ ταῦτα, ἐπιγράφας αὐτὴν «Ἑλληνικῆς ὁδοιπορίας καὶ μελέτας».

Ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης καὶ διανοίας ἐνθουσιῶν ὁ συγγραφεὺς, ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν χώραν ἐνθα ταῦτα περῆχθησαν.

Ἀφελῆς, ἀνευ ἀξιώσεων, περιέρχεται τὴν χώραν, ἀναστρέφεται μετὰ τοῦ λαοῦ, ἵνα γνωρίσῃ αὐτὸν καὶ τὸν χαρακτήρα του, ἵνα ἀφηγηθῇ τὴν ἀλήθειαν, ὅπερ πάντοτε πράττει ἀπροκαταλήπτως. Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἐλάχισταί

αὐτοῦ παρατηρήσεις, αἰτινες διαφεύγουσιν ἄλλοις ἀδιαφόρους, μαρτυροῦσι περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος μεθ' οὗ ὁ νέος περιηγητὴς σπουδάζει τὴν χώραν. «Εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, παρατηρεῖ πού, ἐπικρατεῖ μεγάλη ζωηρότης καὶ πολλὰ κραυγαῖ ἀντηχοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγίστου ἐκτραχηλισμοῦ τοῦ ὄχλου, ποτὲ δὲν συμβαίνουσιν ἐκεῖ σκηναὶ ἀπρεποῦς ἀγροικίας, οἷας πολλάκις βλέπομεν παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ἐπὶ τῶν συρροῶν. Ἐνταῦθα (ἐν Ἀθῆναις) πάντες φέρονται εὐπρεπῶς καὶ εὐπροσηγώως, καὶ βαδίζουσι παρ' ἀλλήλους μετὰ τινος εὐγενοῦς σχεδὸν ἀξιοπρεπείας, ἥτις ἐστὶν ἔμφυτος εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οὐδόλως ἐστὶ δυσχερὴς ἢ θέσις τῶν μεταξὺ αὐτῶν περιφερομένων ἀστυνομικῶν κλητήρων».

Ἀποδείξιν δὲ τῆς φιλοδικαίου του διαθέσεως παρέχει καὶ ὁ θαυμασμός του πρὸς τὸν ἀκάματον εὐρέτην τῶν λειψάνων τῆς Τρωάδος καὶ τῶν Μυκηνῶν, τὸν Δόκτορα Σχλαίμαν, καθ' οὗ δὲν συνασπίζεται μετὰ τινων τῶν συμπατριωτῶν του, μεσαιωνικῶν κηρύττων κατοικητήματα τὰ ἐξαιετα εὐρήματα, τὰ κατὰ πάντων πλέον τὴν ἀναγνώρισιν διανοίζαντα ἡμῖν τὰς πύλας τῆς Ὀμηρικῆς ἀρχαιότητος.

Ἀπερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν ἵνα περιέλθῃ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐπιπλοῦς ἢ πεζῶς καὶ μόνος, τὸ πιστόλιόν του ἀφίνει κατ' οἶκον, διότι ἀτὰς φρικτὰς περὶ ληστῶν ἱστορίας, ὧν ἄνευ οὐδεὶς ἐν Γερμανίᾳ νομίζει εὐπρεπῆς νὰ σκεφθῇ περὶ ὁδοιπορίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, θεωρεῖ ὅλως ἀνυποστάτους, καὶ τὸ πιστόλιον τῷ φαίνεται ὄχληρὸν καὶ περιττὸν βάρος.

Ἀλλὰ παραπονεῖται κατ' ἄλλου βάρους, οὐχ ἦσαν ὄχληροῦ, ἀναποφεύκτου ὅμως τούτου, ὃ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, τοῦ τῶν νομισμάτων, συνισταμένων σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς δεκάρας καὶ εἰς πεντάρας. Ἡ ἐπὶ τούτῳ δυσαρέσκεια ὁδοιπόρου Γερμανοῦ δὲν εἶναι παράδοξος, διότι ἐν τῇ πατρίδι του πᾶσαι τῆς νομισματικῆς μονάδος αἰ ὑποδιαίρεσεις δὲν κόπτονται ἐκ χαλκοῦ, ἀλλ' ἐκ νικελίου ἢ ψευδαργύρου καί, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἄνευ μείζονος δαπάνης, ἀποφεύγουσι τὸ ἐλάττωμα ὃ εἶχε τὸ Λυκούργειον νόμισμα, ἀπαιτοῦν ὄλην ἀμαξάν πρὸς μεταφορὰν μιᾶς μνάς. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐδύνατο ἴσως καὶ δι' ἄλλο τι νὰ μᾶς κατακρίνη, ἂν τὸ εἶχε παρατηρήσει, ὅτι ἐν ᾧ τὰ χαλκία ταῦτα φέρουσιν ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως λίαν εὐαναγνώστως γεγραμμένας τὰς λέξεις ΟΒΟΛΟΣ, ΔΙΩΒΟΛΟΝ, ἧτοι τὰς εὐγενεῖς ἀρχαίας ἐπωνυμίας, ὧς καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἐπτανήσιοι εἶχον διατηρήσει ἢ καθιερώσει ἐπὶ τῆς Ἀγγλοκρατίας, παρ' ἡμῖν πάντες, καὶ αὐταὶ αἰ τὴν ἐπιχάραξιν τῶν κλασικῶν ἐκείνων λέξεων διατάξασαι ἢ ἐγκρίνασαι ἀρχαῖ λέγουσι καὶ γράφουσι πανταχοῦ

καὶ πάντοτε τὰ κακόηχα καὶ βάνουσα πεντάρα καὶ δεκάρα.

Οὐχὶ δὲ μόνον ληστὰς οὐδαμοῦ ἀπήνησε, καὶ ἤκουσε τὸν λαὸν ἐγκαυχώμενον διὰ τοῦτο, ἀλλ' ὁμολογεῖ καὶ ὅτι, πλὴν ἀπαξ, ὅτε ἀμαξηλάτης τις ἀπήνησε καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ πλείονα τοῦ δέοντος, εἰς πάσας τὰς λοιπὰς σχέσεις εὐρεν ὅτι εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ ἐπικρατεῖ ἐν Ἑλλάδι περισσοτέρα τιμιότης ἢ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, καὶ συνεχέστατα, ἂν τῷ συνέπιπτεν, ἀπατηθεὶς, νὰ πληρώσῃ πλείονα τῶν ὅσα ὄφειλεν, ὃ λαμβάνων τῷ κατεδείκνυε τὴν ἀπάτην του, καὶ τῷ ἐπέστρεφε τὰ περιπλέον».

Ἐνθουσιωδῶς δὲ, ὡς καὶ ὁ κ. Ἐγγελ, ἐξαίρει τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν ἐξαιρετικὴν φιλοξενίαν. «Πολλάκις, διηγεῖται, ἐπὶ τῶν ὁδοιποριῶν του οἱ δόντες αὐτῷ κατάλυμα καὶ τροφήν, ἂν καὶ τοῖς ἦτον ἐντελῶς ἄγνωστος, οὐδὲν ἠθέλησαν νὰ δεχθῶσιν εἰς ἀντιμισθίαν, διότι καὶ σήμερον ἐτι οἱ Ἕλληνες τὸν παρ' αὐτοῖς ἐξ ἀλλοτρίας ἐπιδημοῦντα θεωροῦσι, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον καὶ τὴν ἀρχαίαν ἔνοιαν, ὡς ξένοι τῆς χώρας.

Δὲν τῷ ὑπαγορεύονται δὲ ταῦτα ἐξ ἀπλῆς προλήψεως φιλελληνικῆς, διότι δὲν διστάζει νὰ ὁμολογήσῃ καὶ εἰ τι νομίζει κατακριτέον. Οὕτως ἐπὶ τῆς πρώτης ἀφιξεώς του εἰς λιμένα ἑλληνικόν, κινδυνεύων ὑπὸ τὴν ὄρμην τῶν κυκλωσάντων καὶ διασπομένων αὐτὸν λεμβούχων, εἰς ὧν τὰς ἀξιώσεις δὲν εἶχε τι ν' ἀντιτάξῃ, φρονεῖ ὅτι περὶ τούτου ἠδύνατο καὶ ὄφειλον νὰ ὑπάρχωσι τινες λιμενικαὶ διατάξεις, καὶ ὠρισμένοι διατιμήσεις, ὡς ὑπάρχουσιν εἰς πάντας τοὺς σταθμούς τῆς Εὐρώπης.

Ἡ οἰκτρὰ δίκαια τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Παλαμιδίου, οὗς ἐπεσκέφθη, προκαλεῖ τὸν ἔλεγχον αὐτοῦ κατὰ τῶν μὴ μεριμνώντων περὶ τῆς βελτιώσεως αὐτῶν. Σήμερον θὰ ἔχαιρεν ἂν ἔβλεπε τὸ πατριωτικὸν ἔργον τοῦ Κ. Συγγροῦ.

Καὶ ἡ ἑλλειψὶς δὲ ξενοδοχείων εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας τῷ ἐφκίνετο ἐπιλήψιμος, καὶ ἀναμιμνήσκει τὴν πρότασιν ἀρχαιοτέρου τινὸς περιηγητοῦ, τοῦ L. Staub, περὶ συστάσεως τοιοῦτων δι' ἐταίριας, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ιδέαν ἦν φιλογενῆς τις ἐκ τῶν ἐσχάτως τὴν πατρίδα ἐπισκεφθέντων, ὁ Κ. Ἰωνίδης, συνέλαβεν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἔχει ἤδη ὑπὸ μελέτην.

Ἄλλην δ' ἀφορμὴν μομφῆς τῷ δίδουσι τὰ δάση, ἃ ἔδλεπεν ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας του ἀμελούμενα, καταστρεφόμενα μάλιστα, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν τραυμάτων ἃ ἐπιφέρουσιν εἰς τὰς πίσεις οἱ ὀρεγόμενοι ὀλίγης ῥητίνης, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν παμφάγων αἰγῶν. Τὰς πυρκαϊὰς δ' ἀποσιωπᾷ, διότι εὐτυχῶς δὲν συνέπεσε νὰ γίνῃ καὶ τούτου τοῦ θεάματος μάρτυς.

Ὅτι δὲ πρὸ πάντων αὐστηρῶς ψέγει, ἐστὶν ἡ ἑλλειψὶς ἐκείνου «οὐ ἄνευ καὶ αὐτοῦ ὁ κῆπος τοῦ παραδείσου θὰ ἦν πτωχός», ἡ ἑλλειψὶς τῶν ὁδῶν, τῆς πρώτης ταύτης συνθήκης πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον πάσης χώρας. Ἕλληνας τις βουλευτὴς, μεθ' οὗ περὶ τούτων συνδιελέγετο, τῷ ὁμολόγησεν ὅτι πολλὰς ἔχει τὰς ἐλλείψεις ὁ τόπος, ἀλλ' ἢ κατασκευὴ τῶν ὁδῶν τῷ εἶπεν ὅτι πολλὰς ἀπαιτεῖ δαπάνας, οἱ δ' Ἕλληνες πρὸ παντός εἶχον ν' ἀνοικοδομήσωσι τὰς ἐκ τοῦ ἀγῶνος καταρρουεῖσας οἰκίας των. Ὁ συγγραφεὺς ὅμως δὲν πείθεται ἐκ τῶν λόγων τούτων, προκειμένου περὶ ἐνὸς τῶν μεγίστων τῆς Ἑλλάδος συμφερόντων, καὶ ἐρωτᾷ ἂν ἀπητοῦντο ἐξήκοντα ἔτη ἵνα αἱ οἰκίαι ἀνοικοδομηθῶσι, καὶ τὰ σπαταλώμενα εἰς φατριαστικὰς ἐνεργείας ἂν δὲν ἠδύνατο ἐνταῦθα μᾶλλον νὰ δαπανώνται; προσπατηρεῖ δὲ καὶ ὅτι οἱ ὁμογενεῖς, οἷτινες πολυτελέστατα καὶ πολυδαπανώτατα ἀνεγείρουσιν οἰκοδομήματα ἐν Ἀθήναις, ὡφελιμώτατόν τι θὰ ἔπραττον ἂν ἀφίερουν τὰ χρήματά των εἰς τὴν ὁδοποιίαν; ἀλλὰ τούτο λέγει, διότι ἀγνοεῖ ὅτι δὲν ἦσαν οἱ ὁμογενεῖς οἷτινες πολυδάπανα καὶ πολυτελῆ ἀνήγειραν τὰ οἰκοδομήματα, διότι ὁ μὲν Σίνας ἐκ τοῦ ἑκατομμυρίου ὃ ἰδωρήσατο, ὄρισεν 600 χιλιάδας μόνον νὰ δαπανηθῶσιν εἰς τὴν οἰκοδομήν, 400 δὲ χιλιάδας εἰς τὸν προικισμὸν καὶ τὴν διατήρησιν τῆς Ἀκαδημίας, ὃ δὲ Εὐαγγέλης Ζάππας οὐ μόνον εἰς μαρμαρίνους κίονας καὶ Ἔρμας δὲν ἠθέλησε νὰ δαπανήσῃ, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ῥητῶς παρήγγειλε τὸ εὐστοχὲν σχέδιον, ὃ ἐκείνος εἶχε παραδεχθῆ, νὰ ἐκτελεσθῇ ἀφελέστατα, καὶ ἄνευ ματαίου κόσμου.

Καὶ τὴν σπάνιν δὲ τῶν σιδηροδρόμων κακίζει, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὅτε ὠδοιπόρει δὲν ὑπῆρχον τινὲς τῶν ἐκτοτε κατασταθέντων. Προστίθησι δὲ ὅτι μέχρις οὐ ὁ ἑλληνικὸς σιδηροδρόμος φθάσῃ νὰ συνδεθῇ μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν, ἡ Ἑλλάς κατὰ ξηρὰν θέλει μένει ἀποκεκομμένη τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐν ὅμως ἀγνοεῖ ταῦτα λέγων, ὅτι ἡ ἐνωσις αὕτη δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ πολὺ ἠδύνατο νὰ τὴν ἐρωτήσῃ ἂν ἔπραξεν ὅτι ἔδει ἵνα ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὰ προσκόμματα κατὰ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ὑπερτάτου τούτου ἐθνικοῦ συμφέροντος.

Ἄλλὰ παρὰ τῷ λαῷ βλέπει τὰς ἀρετὰς ὑπερχούσας τῶν ἐλαττωμάτων, ἀτινα, καὶ εἰ πού ὑπάρχουσιν, ὀφείλονται κατ' αὐτὸν εἰς τὸ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπιπολάζον στοιχεῖον τῶν ξένων καὶ τῶν τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, καθ' ὧν δέικνυται πολὺ αὐστηρότερος, ἀποδίδων αὐτοῖς τὰ ἐλαττώματα τοῦ φατριασμοῦ, τοῦ ὄλου, τῆς δωροληψίας, καὶ ἐν ἄλλοις καὶ τῆς κατὰ τῶν Βαυαρῶν ἐκδηλωθείσης μισοξενίας,

ἧς ὅμως οὐχὶ ἐπιτυχῆς προτείνει παραδειγμα, τὸ τῆς ἀποβολῆς τοῦ Α. Ρόσς, παραγνωρισθέντων δὲ τῶν προτερημάτων καὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἱκανότητος. Ὁ Α. Ρόσς, ἀρχαιολόγος εὐρείας παιδείας, καὶ ὑπὸ πάντων ἐκτιμώμενος ἐν Ἑλλάδι, ἦτον ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ὅτε εὐρέθησαν ἐν Πειραιεῖ αἱ περίφημοι ἐπιγραφαὶ τῶν νεωρίων. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῷ ἀνήθηκε τότε ν' ἀντιγράψῃ αὐτάς, καὶ τῷ ἔδωκε πρὸς τούτο δέμηνον ἀδειαν ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπιλοίπων του καθηκόντων. Ὅτε δὲ πολὺ μετὰ παρέλευσιν τῶν δύο μηνῶν, ζητηθέντων αὐτῷ τέλος τῶν ἀντιγράφων, ἀπεκρίθη ὅτι δὲν τὰ εἶχε, διότι τὰ ἐπεμψεν εἰς Βερολίνον, εἰς τὸν Κ. Βασκὴ, τότε τῷ ἔγενεν ἡ παρατήρησις ὅτι δὲν ἐδικαίωτο νὰ πράξῃ τούτο ἄνευ ἀδείας, διότι εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐναπέκειτο νὰ τὰ πέμψῃ ἂν ἤθελε. Τὰς παρατηρήσεις ὅμως ταύτας μὴ δεχόμενος, παρητήθη, καὶ ὁ τότε ὑπουργός, ὁ μακαρίτης Γ. Ρίζος, ἐδέχθη εὐθὺς τὴν παραίτησίν του, ἐν πλήρει δικαιοῦματι ἐνεργῶν.

Ἐνίοτε δὲ γίνεται ἡχὼ προλήψεων τινῶν τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὸν, ὡς ὅτε κατ' αὐτοῦ λέγει τὴν Βασίλισσαν Ἀμαλίαν ποτηρὰν.

Ἄλλὰ ταῦτα πάντα δὲν ἐλαττοῦσι τὴν ἀγάπην τοῦ περιηγητοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἐκκληρονόμησαν, λέγει, τὰ πλείστα ἐξ αὐτῶν παρὰ τῶν προπατόρων των, οἷτινες ὅμως οὐχ ἦσαν ἐδοξάσθησαν. Ὅπου ὑπάρχει πολὺ φῶς, δὲν δύναται νὰ λείπῃ σκιὰ. Καὶ πού ὁ λαὸς ὃ ἄνευ οὐδενὸς ἐλαττώματος;

Ἄλλὰ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ταύτας τὰς μέχρι τινὸς κενὰς ἴσως παρηγορίας. Μετὰ μεγίστου ἐνθουσιασμοῦ ἡμιλεῖ περὶ τοῦ Μεσολογγίου, οὗ ἡ ἡρωικὴ θυσία ἐστὶν ἐφάμιλλος τῶν ἐνδοξοτάτων κατορθωμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Καὶ κατὰ τὴν 25 Μαρτίου προσέτι βαθέως συγκινεῖται ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ ἐν Ἀθῆναις λαοῦ, τοῦ μετὰ ζωηροτάτων αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄρχῃ τάξει καὶ εὐκοσμίᾳ, τὴν ἀπελευθέρωσιν του πανηγυρίζοντος, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα προλέγει ἀφρευκτον αὐτῆς τὴν αὐξήσιν, ἣν ὅμως προβλέπει δι' εἰρηνικῆς μᾶλλον ἀναπτύξεως ἢ δι' ἀσυνέτου πολέμου, «ὥστε ὅψποτε ἂν φθάσῃ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων αὐτῶν ἀδελφῶν νὰ δύνανται νὰ προτείνωσιν ὑπὲρ τῆς ἰδίως αὐξήσεως οὐ μόνον τὰ ἱστορικὰ καὶ ἐθνικὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἠθικὰ ἐν ταῦτῳ δικαιοῦματι».

Ὡς πρώτιστον δὲ γνώρισμα τῆς προόδου, τῆς μείζονος μᾶλλον ὑποσχόμενης, παρατίθησι τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τὴν ὑπαρξὴν πανεπιστημίου, οὗ τὰς ἔδρας ἐπίσημοι πεπαιδευμένοι κατέχουσιν, ὡς καὶ τὴν πρόοδον

της συγχρόνου φιλολογίας. Ίνα δὲ κρίνη ἐν γνώσει περὶ αὐτῆς, ἐσπούδασε κατὰ βάθος τὴν νέαν ἑλληνικὴν, καὶ γενικῶς ἀντιστρατεύεται κατὰ τῶν διαφθειρόντων τὴν προφορὰν αὐτῆς ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς διδακτηρίοις, καὶ συνηγορεῖ πειστικώτατα ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ συμφέροντος τῆς ἐν τοῖς Γυμνασίοις ὑπερισχύσεως τῆς ἑλληνικῆς ὑπὲρ τὴν λατινικὴν, καὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς διδασκαλίας ἐκείνης μέχρι τῆς σημερινῆς αὐτῆς φάσεως, ὅτε ὡς γλώσσα ζῶσα καὶ τῆς ἀρχαίας διευκολύνει τὴν ἐκμάθησιν, καὶ εἰς τοὺς σπουδαστὰς πολλὰς δύναται νὰ παρέξῃ ὕλικας ὠφελείας.

Ἐγραψε δὲ καὶ ἰδιαιτέρην, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ὑπερβολὰς παρεκβίνουσαν, πραγματείαν περὶ τῆς σχέσεως τῆς σημερινῆς δημοτικῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν ῥωμαϊκῶν γλωσσῶν, αἰτινες ὑποτίθενται κατὰ τὸν μεσαιῶνα συντελέσασαι εἰς τὴν μόρφωσιν ἢ μᾶλλον τὴν διαφθορὰν αὐτῆς.

Πρὸ πάντων ὁμῶς ἐπεδόθη εἰς ἔμμετρον μετάφρασιν πολλῶν τῶν προϊόντων τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως, καὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ συγγράμματός του περιλαμβάνει τὴν «Δοξαπικτρῆ» τοῦ Βερναρδάκη, τὸ «Στόμιον τῆς Πρεβέζης» τοῦ Ζαλοκώστα, τὸν «Πύργον τῆς Πέτρας» τοῦ Ὁρφανίδου, καὶ διάφορα λυρικά, εἰς ὁραίους στίχους μεταγλωττισθέντα, πιστοὺς εἰς τε τὴν ἔνοιαν καὶ εἰς τὴν προσφθίαν τῶν πρωτοτύπων.

Συγχρόνως δὲ τούτῳ γράφει περὶ Ἑλλάδος καὶ ἕτερος Μύλλερ (ὁ Η. C.), σοφὸς καθηγητὴς ἐν Ἀμστελδάμῳ, ὅστις ἐκ τοῦ συγγράμματός τοῦ Ἐγγελῖ ἰδίως ἠρμηνείας, ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῆς ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς διδακτηρίοις ἀντικαταστάσεως τῆς σολοῖκου Ἐρασμιανῆς προφορᾶς διὰ τῆς γνησίας ἑλληνικῆς, καὶ εἰς πολεμικὴν ἀπεδόθη ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, καὶ ἄλλους εὐρῶν συνεργάτας καὶ ὁπαδοὺς, ἀπεφάσισε τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀρχῶν, ὧν ἀναγνωρίζει τὴν ὀρθότητά, εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον δὲ διευθύνει, ὥστε πᾶσα ἐλπίς ἤδη ὑπάρχει ὅτι ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, ἐνθα ὁ ἰδιότροπος ἀστεϊσμὸς ἐνὸς σοφοῦ φιλολόγου διέστρεψε διὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην καὶ διέφθειρεν εἰς ἀνυπόφορον κακοφωνίαν τὴν ὠραιότεραν καὶ μελωδικωτέραν γλώσσαν τῆς ἀρχαιοῦτος, θέλει δι' ἄλλου φιλολόγου, σπουδαίως εἰς τὸ ζήτημα ἐμβαθύναντος, ἐπέλθει ἢ ἐπανόρθωσις, καὶ δὲν θέλει βραδύνει νὰ γίνῃ πανταχοῦ ἀσπαστή.

Ὡς δ' ὁ Hans Müller, ἠσχολήθη καὶ ὁ ἐν Οὐγγαρίᾳ ποιητὴς Gesry von Schulne εἰς μεταφράσεις ἑμμέτρους διαφόρων νεοελληνικῶν ποιημάτων, καὶ συνεξέδωκεν ἤδη τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐν Πρεσβούργῃ μετὰ καὶ ἄλλων μεταφράσεων τοῦ Boltz καὶ τοῦ Geibel, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν

«Ἄνω ξένων χωρῶν» (Fremdländische Blumen).

Ἄλλος τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἐπισκεφθεὶς, ἀλλ' ὑπὸ ἄλλην, ὅπως πρακτικὴν ἐποψὴν αὐτὴν ἐξετάσας, ἐστὶν ὁ Ἄγγλος Charles Cheston, μέλος τῆς Ὁξωνίας Ἀκαδημίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς πατρίδα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κατεσπευσμένον καὶ παροδικὸν μόνον ῥίπτει βλέμμα, πεπορθῶς περὶ τῆς ἀσιανῆς προελεύσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς Ἀσσυριανῆς καταγωγῆς τῆς τέχνης αὐτῶν, ὡς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀξιολογότητος τοῦ Ὀμήρου καὶ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἐξακολουθεῖ ἐξασκῶν ἀναφέρει ὅτι δύο πολιτευόμενοι Ἄγγλοι, ἀρχηγοὶ τῶν δύο ἀντιθέτων πολιτικῶν μερίδων, ἠσυχολήθησαν περὶ τὴν μετάφρασιν του. Γινώσκων ὅτι νοήμονες πατέρες σπανίως ἔχουσι νοήμονα τέκνα, δὲν ἀρνεῖται ὅτι οἱ νῦν Ἕλληνες ἀπόλεσαν τὴν νοημοσύνην καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν πατέρων των, αὐδ' εἰσὶν ἄξιοι τῶν ποιητικῶς περιγραφόμενων ὑπὸ τοῦ Βύρωνος ἄλλ' ἄφ' ἐτέρου ὁ ἀφορῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των κλίνας εἰς τὸ νὰ τείνῃ αὐτοῖς χεῖρα συμπαθείας. Ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τοὺς ὑπάρχοντας ἢ δυναμένους νὰ ὑπάρξωσι πόρους τῆς καὶ ὑπὸ ἐμπορικὴν ἐποψὴν ἐστὶν ἡ Ἑλλάς ἀξία τῆς προσοχῆς τῆς Ἀγγλίας.

Αἱ Βοιωτικαὶ πεδιάδες κρίνονται ὑπὸ τοῦ συγγραφῆως πλουσιώταται, μάλιστα ἀν' ἀποξηρανθῶσιν, ἢ θεσσαλικὴ δεκτικὴ μυριάδων ἀποικῶν. Καὶ αὐτὸς δὲ, ὡς εἰκός, θεωρεῖ ὡς μίαν τῶν πρώτων ἀναγκῶν τὸν σιδηροδρομικὸν σύνδεσμον τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ λέγει μάλιστα ὅτι καὶ συνεννοήσεις ἤδη γίνονται μετ' ἐκείνων, οἷτινες δύνανται νὰ ἐπιχειρήσῃσι τὰς τοιαύτας σιδηροδρομικὰς γραμμάς, οὐχὶ ὁμῶς ἀν καὶ μετ' ἐκείνων οἷτινες δύνανται καὶ θέλουσι νὰ τὰς παρακωλύσωσι.

Ὡς δὲ καὶ ὁ Staub καὶ ὁ Müller, μνημονεύει τῆς ἀνάγκης ξενοδοχείων, καὶ φρονεῖ ὅτι εἰς χώραν ὠραιότεραν τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐπίσης ἱστορικὴν (!) ὡς ἐκείνην, πολλὰ χρήσιμα καὶ προσοδοφόρα ἠδύνατο νὰ γίνωσιν, ἀν δὲν ἐλείπειν ἡ νοημοσύνη καὶ ἡ ἰκανότης.

Περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος ἠμιλῶν, διακαίως καθάπτει τοῦ ἀσυστόλου Ἀβούτ, οὗ τὴν καταφορὰν ὑποθέτει ὅτι ἴσως δικαιολογεῖ ἀτιμικὸν τι παράπονον ὁ πιθανῶς εἶχε κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ K. Cheston δὲν θά ἐνόμιζε τοῦτο ἀν ἤξευρεν ὅτι ἑλληνικὴ τις οἰκογένεια, παρ' ἣ παιδαγωγός ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἀβούτ, ἐδέχετο αὐτὸν φιλοφρόνως, ὡς μαθητὴν τῆς Γαλλικῆς σχολῆς, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν κοινωνίαν, εὐγενέστατα πρὸς αὐτὸν προσενηχεῖσαν αὐτὸς δ' ἄμα ἐπέστρεψεν εἰς Γαλλίαν,

ἐσπευσε νὰ γράψῃ τὰ δύο τοῦ πρώτου μυθιστορήματα, ἐν οἷς ὡς εὐφυῶν ἐξελάμβανε τὴν συκοφαντίαν.

Ὁ συγγραφεὺς ἐξ ἐναντίας ἀποδίδωσι πᾶσαν δικαιοσύνην εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ὁ Μύλλερ καὶ ὁ Ἐγγελεῖς ἐπαίνει τὴν ἐξαιρετοὺν φιλοξενίαν αὐτοῦ, καὶ θαυμάζει τὸ ἐπικρατοῦν περὰ τῷ λαῷ πνεῦμα ἰσότητος, εἰς ὃ, συγγέων τὰ μὴ συνεχόμενα, ἀποδίδει τὴν ἑλλειψὶν πειθαρχίας, καὶ ἐκ ταύτης τῶν ὑποουργιῶν τὰς συνεχεῖς ἀλλαγὰς (!).

Πρὸς τὰς Ἑλληνίδας, τοῦλάχιστον πρὸς τὴν καλλονὴν αὐτῶν, ὀλίγον εἶναι ἐπιεικής. Οὐδεμίαν εὖρεν ἄξιαν νὰ κληθῆ τῆς Ἀσπασίας ἀπόγονος. Καὶ τὴν ὄρχησιν δὲ τοῦ λαοῦ, τὸν συρτόν ἢ τὴν τράτταν, εἰ καὶ ὑποπτεῖ ἐν αὐτῇ ἄμεσον ἀπόγονον τῆς πυρρίχης, εὕρισκε ὅπως μονότονον, ὡς καὶ τὴν πεπυθῆσιν ἐκφραζει ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς διὰ παντὸς ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τόπου ἐν ᾧ ὄρχησις καὶ τὸ ἄσμα οὐδεμίαν ἔχουσι μελωδίαν.

Ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρίσεων τούτων, αἰτινες ἐνόητοι εἰσὶν εἰς τὸ στόμα ἢ τὸν κάλαμον ἀνθρώπου τραπέντος εἰς τὸν δῆρον ἢ σερβίλλορ (βάλε) καὶ εἰς τὰ ἄσματα τῶν μελοδραμάτων, μεταβαίνει ἀμέσως εἰς τὸ πολὺ οἰκειότερον αὐτῷ θέμα, καὶ ἠμιλεῖ περὶ τῆς γονιμότητος τῆς γῆς, ἣν ὁμῶς ἐλαττοῖ ἢ ἑλλείψει καλλιεργείας, περὶ τῆς μικρᾶς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ περὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς παντελοῦς πείνας, ἢ τοῦλάχιστον τῆς σπάνιως τῆς ἐπαιτείας ἐν Ἑλλάδι, ἣν ἀποδίδωσι μέρος μὲν εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν ἣτις ἐνυπάρχει εἰς τὸν ἔθνικόν χαρακτῆρα, μέρος δὲ εἰς τὴν ἐντὸς ὁρίων ἰσορροπίαν τῶν περιουσιῶν, εἰς ἣν δίκαιον νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ὀλιγαρχικὸν τοῦ λαοῦ, ὃ ἀναγνωρίζεται.

Κυρίως δὲ τὸν ἀσχολεῖ ἡ οικονομικὴ τῆς χώρας διαχείρισις καὶ κατάστασις, περὶ ἧς λεπτομερεστάτως ἐπορίσθη πληροφορίας ἐκ τε ἰδίων ἐρευνῶν καὶ ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν Ἀγγλικῶν προξενείων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν. Καὶ τοι δ' ἀποδοκιμάζων, ἐκ τῶν ὑστέρων, ὡς λέγει, τὴν ἀπίστησαν τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἐστὶν ἐν γένει εἰς τὰ συμπέρασμα τὰ λίαν αἰσιδόξως, καὶ φρονεῖ ὅτι ἄνευ τῆς πολυδαπάνου καὶ ματαίως ἀποβάσεως ἐπιστρατείας, ἢ Ἑλλάς θά διετέλει εἰς ἀνθρώπινον οικονομικὴν κατάστασιν, καὶ δὲν θά ἠναγκάζετο νὰ νομοθετήσῃ ἀξέτητον φόρον, ἣν ὁμῶς αὐτὸς οὐδέως ἀποδοκιμάζει, ὑπολογίζων ὅτι δὲν ὑπερβαίνει τὰς οικονομικὰς δυνάμεις τῶν φορολογουμένων. Ἐξαιρεῖ δὲ μετ' ἐπίκειναι τὴν πρόθεσιν τῆς κυβερνήσεως, καὶ εἰ μᾶλλον τὸ αἰσθηματικὸν τοῦ λαοῦ, προτιμῆσεντος ἀδιστακτικῶς νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν θυ-

σίαν ταύτην, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ, περὰ νὰ παραβῇ τὰς ὑποχρεώσεις του πρὸς τοὺς δανειστάς του.

Καὶ εἰς τὰ καθέκαστα δὲ χωρῶν, ἀπαριθμεῖ τῶν πλείστων, ἐμπορικῶν μάλιστα, πόλεων τῆς Ἑλλάδος τὰς προπαντιστάτας προόδους. Ἀλλὰ περὶ τοῦ Πειραιῶς, ἀφ' οὗ ἀρχεται, λέγει ὅτι, πλὴν τοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης του, οὐδὲν ἔχει σήμερον τὸ ἀναπολοῦν τὸν λιμένα τῶν ἐνδοξῶν ἡμερῶν τῶν Ἀθηναίων, σήμερον ὅτε παριστᾷ εἰς τὴν ὄψιν οὐδὲν ἢ ρυπαρῶν ἐργαστηρίων σειράς, εἰς ἃς ἀναστρέφονται ναῦται ἐκ παντοίων χωρῶν. Τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὴν μνήμην ὅτι ὅτε, ἢ πρωτεύουσα μετετέθη εἰς Ἀθήνας, εἶχε γίνῃ ἢ πρότασις, πᾶσαι αἱ ἐπὶ τῇ προκυμαίας οἰκίαι, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς πέρατος εἰς τὸ ἕτερον τοῦ λιμένος, νὰ ἔχουσιν ὑποχρεωτικῶς ἐπ' αὐτοῦ ὑποστύλους στοάς, ὧν τὸ πλάτος νὰ χρισθῇ εἰς τοὺς ἰδιοκτητὰς ὑπὸ τοῦ δήμου μετὰ τῆς ἀδείας τοῦ νὰ κτίσωσιν, ἂν θέλωσι, καὶ ἀνώγειον ἐπὶ τῆς στοᾶς. Ἡ πρότασις ἐνεκρίθη, ἢ διαταγὴ ἐδόθη, καὶ ἂν ἐξετελέετο, ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς θά ᾗ ἴσως ὁ ὠραιότερος πάντων ἐν τῇ Μεσογείῳ. Ἀλλὰ... ὡς τόσαι ἄλλαι, δὲν ἐξετελέεθη!

Νομίζομεν ὁμῶς ὅτι ὁ K. Cheston, ἀντὶ νὰ παραβάλλῃ τὸν Πειραιᾶ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ Περικλέους, ἐδύνατο καταλληλότερον νὰ λάβῃ ἄλλον προχειρότερον ὄρον συγκρίσεως, τὸν τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν ἐγὼ αὐτὸς τὸν εἶδον ὅτε αἱ Ἀθηναὶ ἐγένοντο τοῦ νέου βασιλείου πρωτεύουσα. Τότε οἱ κάτοικοι τοῦ Πειραιῶς συνεποσούντο εἰς ἕνα μόνον, Ὁθωμανὸν τελωνοῦλκα τοῦτον, κατέχοντα τὴν μόνην καλύβην ἣτις κατέρρεε περὰ τὴν ἀκτὴν, καὶ σπανίως, ἴσως ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, εἰσέπλεον εἰς αὐτὸν ἐν τρεχαντήριον, ἐν ᾧ ὅπως δήποτε σήμερον ἔχει περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας κατοίκων, καὶ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ K. Cheston καταπλέουσιν εἰς αὐτὸν κατ' ἔτος περὶ τὰ 7500 πλοῖα μικρὰ καὶ μεγάλα.

Καὶ ἐκεῖνο δὲ δὲν εἶναι ὀρθόν, ὅτι ἂν ὁ Βασιλεὺς Ὁθων ἐπανήρχετο σήμερον εἰς τὰς Ἀθήνας, δὲν θά τὰς ἀνεγνωρίζε, διότι, καὶ μὲν καθ' ἐκάστην ἀξέτητον καὶ ὠραίεταται, ἀλλ' ἦν ἤδη πόλις μεμορφωμένη καὶ προσδεύουσα ὅτε ὁ πρῶτος Βασιλεὺς τὴν κατέλιπεν.

Ἐν γένει δὲ καὶ ὁ Ἄγγλος οικονομολόγος τρέφει πρὸς τὴν Ἑλλάδα οὐχ ἧπτον συμπαθεῖς διαθέσεις ἢ οἱ Γερμανοὶ φιλόλογοι, καὶ εὐχεται καὶ αὐτὸς εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον καὶ φρονήσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ἐπιτύχωσιν εἰς τὰς δικαίας των προσδοκίας.

Ὅτε βλέπομεν ὅτι δὲν ληθμονούμεθα ἐντελῶς ὑπὸ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ κοινὴ προσοχὴ

στρέφεται και προς ἡμᾶς ἐνίοτε, καθῆκον ἡμῶν ἔσται νὰ προσπαθῶμεν νὰ δεικνυόμεθα ἄξιοι τῆς κοινῆς ἐπιδοκιμασίας.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΗ'

Ἡ Γιαννούλα

Δημῶδες παροιμία λέγει. «Τῶνα καρφὶ βγά-
ζει τᾶλλο». Ὅπως ἐκβληθῆ τελείως ἔρωσ τις
ἀπὸ ἀνθρωπίνης καρδίας ἀνάγκη νὰ εἰσέλθῃ ἕ-
τερος. Τοῦτο εἶχε συμβῆ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ
νεαροῦ ἀγρότου.

Πρὸ τεσσάρων πέντε μηνῶν, ὅτε τὸ τάγμα
αὐτοῦ ἠδρευεν ἐν Χαλκίδι, συνήντησεν ἐκεῖ κατὰ
τύχην νέαν χωρικὴν, ἣτις εἶχεν ἔλθῃ μετὰ τῆς
μητρὸς ὡς μάρτυς ποινικῆς δίκης ἐν τῇ συνόδῳ
τοῦ κακουργδικεῖου ἐνδικαζομένης. Χωρικοὶ δὺο
εἶχον συμπλακῆ ἐν τῷ ἀγρῷ καὶ ἕτερος πλήξας
διὰ τῆς ἀξίνης τὸν ἀντίπαλον ἐπλήγωσε θανασι-
μως. Ἡ Γιαννούλα—οὕτως ἐκκαλεῖτο ἡ χωρικὴ—
παρίστατο κατὰ τὴν ἐριδὰ καὶ ἐκλήθη ὅπως
μαρτυρήσῃ κατὰ πόσον ὁ φονεὺς ἐνήργησεν
ἀμυνόμενος κατὰ τοῦ ἐνόπλου ἀντιπάλου.

Ἦτο νεωτάτη, μόλις δεκαεπταετίας, ξαν-
θὴ μᾶλλον ἢ καστανή, ἀνήροτάτην ἔχουσα
τὴν μορφήν καὶ μικρὸν ἀλλ' εὐσταλὲς τὸ σῶμα.
Ἐπὶ τοῦ συνόλου αὐτῆς ἦτο ἐπιχευμένη φυσι-
κὴ τις χάρις, ἣτις καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ πολ-
λὴν ἐνεποίησεν αἰσθησιν. Καὶ οἱ δικασταὶ καὶ
οἱ δικηγόροι ἔλεγον κατόπιν :

— Τὴ χριτωμένη χωριατοπούλα !

Ὁ Γιαννῖος συνήντησεν αὐτὰς παρὰ τὴν γέ-
φυραν τοῦ Εὐρίπου, ἐνθυμηθεὶς δ' ὅτι εἶχεν ἰδῆ
ποτε ἐν Ξηροχωρίῳ τὴν πρεσβυτέραν χωρικὴν
ἐπλησίασε καὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον. Αἱ δὺο γυ-
ναῖκες μόναι ἐν ἀγνώστῳ πόλει νύχταριστῆσαν
τὰ μέγιστα εὐρούσαι ἕνα συνεπαχιώτην αὐτῶν
οὐχὶ δὲ καὶ ἐντελῶς ἀγνωστον, καθότι ἡ μή-
τηρ ἐγνώριζε τὴν σύζυγον τοῦ θεῖου του, τοῦ
Ζάχου Μυλωνᾶ. Αἱ δὺο χωρικοὶ ἦσαν ἐκ Βαρ-
βάρας, χωρίου τοῦ δήμου Αἰδηψίων γνωστοῦ
διὰ τὸν θαυμασιόν οἶνον, ὃν παράγει. Ἐκ τοῦ αὐ-
τοῦ χωρίου ἦτο καὶ ἡ θεὰ Μυλωνοῦ πρὸ εἰκο-
σιν ἠδὲ χρόνων ἐν Γουβῶν εἰς ἐγκατεστημένη.

Ὁ στρατιώτης ἐγένετο ὁδηγὸς αὐτῶν ἀνά
τὴν πόλιν καὶ συνεδείπνησεν ἐν μαγειρείῳ. Μετὰ
τῆς Γιαννούλας ὀλίγους μόνον λόγους ἀντήλ-

λαξε, διότι παρίστατο πάντοτε ἡ μήτηρ, ἀλλὰ
τὰ βλέμματά των πλέον ἢ ἀπαξ συνηντήθησαν,
καὶ πλέον ἢ ἀπαξ ἠδύτατον μειδίαμα διέστει-
λε τὰ ροδαλά χεῖλη τῆς κόρης. Τὴν ἐπιούσαν
αἱ χωρικοὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ χωρίον αὐτῶν διὰ
τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ ὁ Γιαννῖος προέπεμψεν αὐ-
τότε.

Ἡ μήτηρ ἐπανειλημμένως προσεκάλεσεν αὐ-
τὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Βαρβάραν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ
στρατοῦ ἄφασιν. Ἡ δὲ κόρη σφίγγουσα τὴν
χεῖρά του κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ χωρισμοῦ ἐψι-
θύρισεν ἐρυθρίωσα καὶ τόσον σιγὰ ὥστε νὰ μὴν
ἀκουσθῆ ὑπὸ τῆς μητρὸς :

— Νᾶρθης τὸν Τρουγητὴ δίχως ἄλλο!...

— Θάρθῳ, ἀπεκρίνατο ὁ στρατιώτης.

Σποδρὰν ἠσθάνθη λύπην ἐπὶ τῇ ἀναχωρή-
σει τῆς μικρᾶς χωρικῆς. Διψῶν καθαρὸν ἀέρα
ἐπλανήθη ἀνά τὴν ἀκτὴν καὶ ἐτιμωρήθη ση-
μειωθεὶς ἀπὸν κατὰ τὴν ἀποχώρησιν. Τὴν πρώ-
την λύπην ἐμάλαξε κατὰ μικρὸν γλυκεῖα ἡ
προσδοκία τῆς ἐπανόδου. Ἄλλως δὲ οὐδὲν ἔ-
βλεπε κώλυμα πρὸς πλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας
αὐτοῦ. Ἡ Γιαννούλα ἦτο μοναχοκόρη ὄρφανὴ
πατρός, εὐπορος καὶ ἐξ ἐντίμου οικογενείας.
Ἡδύνατο κάλλιστα νὰ τὴν νυμφευθῆ. Ὁ Φω-
κίων εἶχεν ἠδὲ ἀποκατασταθῆ, ἤρχετο λοιπὸν
ἡ σειρά του.

Οὕτως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ νέος ἔρωσ ἐνε-
θρονίσθη, ἤρεμος οὗτος, ἀθόρυβος, εἰρηνικός, εἰς
ὠρισμένον σκοπὸν ἀποβλέπων, ὅλως ἀντίθετος
τοῦ πρὸς τὴν ἀθιγγανίδα παλαιοῦ ἔρωτος. Καὶ
ἦτο ἐπίσης ὡς γυναικίος τύπος ἡ Γιαννούλα
καθ' ὅλα ἀντίθετος πρὸς τὴν Διαβολόσπιθαν.
Ἡ ἀνθρωπίνη καρδία ζητεῖ συνήθως ἐν δευτέ-
ρῳ ἔρωτι ὅτι δὲν ἔσχεν ἐν τῷ πρώτῳ. Ὁ ἀγα-
πήσας πρώτην γυναῖκα μελαγχρινὴν, ὑψηλὴν, ἀρ-
ρενωπὴν, ἐκλέγει τὴν δευτέραν ἐρωμένην ξανθὴν,
μικράν, ἡμερον.

Τὴν ἐποκέννη ἀπὸ τῆς ἀφίξεως πρωῶν ὁ Γιαν-
νῖος, φέρων ἐπὶ τὴν στρατιωτικὴν στολήν, ἔσπευ-
σεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ θεῖου Μυλωνᾶ κατοικοῦντος
πάντοτε ἐν τῷ ὕδρομύλῳ. Εὖρε δ' αὐτὸν ἀλευρω-
μένον ὡς ποντικὸν καὶ ἐν ταῖς περιπτύξεσιν ἐ-
λευκάνε τὸ στῆθος καὶ τὰς χεῖρας τοῦ στρα-
τιωτικοῦ ἐνδύματος. Ἡ θεία, ἣτις ἦτο ὀλίγον
κωφὴ καὶ ἐζύμωνε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν τῷ
προκυλίῳ πίτυρα διὰ τὰς ὄρνιθας καὶ τὰς νῆ-
σας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ διατὶ ὁ σύζυγος
ἐκάλεε αὐτὴν ἐπανειλημμένως ἐκ τοῦ μικροῦ πα-
ραθύρου προβαλὼν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐχειρονόμει
ἐρωτώσας. Ἄλλ' ὅτε ὁ ἀνεψιὸς κατῆλθεν εἰς συν-
άντησιν αὐτῆς κατέλιπε τὰ πίτυρα, ἐφ' ὧν λά-
βρα ἐπέπεσαν τὰ ἀνυπομονοῦντα πτηνά, καὶ
ἐν εὐκράστῳ ἐκπλήξει ἔσπευσε νὰ ἐγκατασταθῆ
καὶ ἀσπασθῆ αὐτὸν ἀναστρέφουσα τὰς παλά-
μας ὅπως μὴ ρυπάνῃ τὴν στολήν του. Καὶ ὁ γέ-

ρων ἀπὸ τοῦ φεγγίτου ἐμειδία δεικνύων τὴν
γλῶσσαν αὐτοῦ καὶ τὰ ἄνευ ὀδόντων οὖλα.

Ἡ κυρὰ Μυλωνοῦ συνελθοῦσα ἐκ τῆς πρώτης
διαχύσεως ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν κατα-
λειφθεῖσαν σκαφίδα. Ἄλλ' ἦτο πλέον ἀργά ! Αἱ
ὄρνιθες καὶ αἱ νῆσαι ἐν συναγωνισμῷ ἀδδθηα-
γίας εἶχον ἀνατρέψῃ αὐτὴν καὶ κατέτρωγον
καὶ κατεπάτου ἐρίζουσαι τὰ χυθέντα πίτυρα.
Ἡ γραῖα ἐξερράγη εἰς ὕβρεις καὶ ἄρας :

— Νὰ μὴ σὰς εὕρῃ ὁ χρόνος, λιμασμένα!...
Φάτε ποῦ νὰ σὰς φάῃ ἡ ἀλεπού κατὰ ποῦ τὰ
κάνατε!... Καὶ ἀφ' οὐ ἐξέτεινε πρὸς τὸν συρφετὸν
τῶν πτηνῶν ἀνοικτὰς τὰς παλάμας, μετ' ἀπο-
τροπιάσεως μορφαζουσα, εἶπε στραφεῖσα πρὸς
τὸν καγγάζοντα ἀνεψιόν :

— Σύρε ἀπάνου μὲ τὸν μπάρμπα σου κ' ἔ-
φρασα. Νὰ νιοτῶ ἐδῶ ἔς ταῦλαί μου τοῦ μύλου...

Μετ' ὀλίγον ἡ συνδιάλεξις κατέστη ζωηρο-
τάτη ὑπὸ τὸν μονότονον τριγμὸν τοῦ μύλου.
Ὁ Γιαννῖος ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ πάλ-
ιν τὰ περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ βίου καὶ τῆς
ζωῆς τῶν πόλεων, ἀνυπομονῶν νὰ εὕρῃ κατά-
ληλον περίστασιν, ὅπως δηλώσῃ τὸν κύριον σκο-
πὸν τῆς ἐπισκέψεως. Ὁ θεῖος παρέσχε λαβὴν
πρὸς τοῦτο :

— Τόρα νὰ τοῦ ἔβρῳμε μιὰ νύφη καὶ νὰ
τὸν νοικοκυρέψουμε πλεῖα! καιρὸς του εἶνε ! εἴ-
πεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν ἐπὶ σάκκου ἀλεύρου
κλιθμένην σύζυγον καὶ τύπτων τὸν ἀνεψιόν
θωπευτικῶς ἐπὶ τῆς ράχους.

— Καὶ γιατί τάχα νὰ μὴν τὴν εὕρῳ μονά-
χος μου; ὑπέλαβεν ἐκεῖνος πονηρῶς.

— Μικρὸς εἶν' ἀκόμη, ἄσ' ταν νὰ χαρῆ τὴ
νύφη του, εἶπεν ἡ θεία.

— Τὴ μικρὸς, γυναῖκα; ἡ μικρὸς μικρὸς πην-
τρέψου, ἡ μικρὸς κολογερέψου, λέ' ἡ παροιμία.
Δὲν τὸν ἀκούς πὼς μιλάει; ἔχω μιὰ ὑποψία πὼς
τὴν ἔχει ματικασμένη κι' ὅλας τὴν λεγάμενη.

— Σὺν εἶν' ἔτσι ἀλλάζει, ἀπεκρίνατο συμβι-
βαστικῶς ἡ γραῖα ἅμα πούρχεται τὸ πρᾶγμα
ἀπ' τὴν καρδίαν... Αἱ Γιαννῖε, κἀπι ψεμμογε-
λῆς;...

— Τὸ λοιπὸν, θεῖα, ἀφοῦ καὶ τᾶφερε ἡ κου-
βέντα θὰ σ' τὸμολοῆσω.

Καὶ ἀρηγήθη τὴν μετὰ τῆς Γιαννούλας συ-
νάντησιν ἐν Χαλκίδι καὶ ἐξωμολογήθη τὴν γλυ-
καῖαν συμπάθειαν, ἣν ἔκτοτε συνέλαβε πρὸς τὴν
χαρίσσαν κόρην. Ἡ θεία ἔτεινε τὸ οὖς ἀκροωμένη
μετὰ προκνοῦς εὐχαριστήσεως καὶ ὁ θεῖος
προσένευεν ἐπικρατῶν.

— Τὸ χέρι σου, Γιαννῖε, κἀ τελειωμένη σ'
τὴν ἔχω τὴ δουλειά! ἐρώνησεν ἐν τέλει τεί-
νουσα πρὸς τὸν νέον τὴν χεῖρα.

Καὶ προσέθηκεν ὅτι ἦτο παλαιὰ φίλη τῆς
ἀδελφῆς τῆς κυρᾶ Φώτεινας, τῆς μητρὸς τῆς
Γιαννούλας, μεθ' ἧς ἦτο συνομιλῆκος καὶ ἐγνώριζε

κάλλιστα τὴν αἰκογένειάν των. Τὴν Γιαννούλαν
δὲν εἶχεν ἰδῆ, μὴ ἐπισκεφθεῖσα πρὸ δεκαπενταε-
τίας τὸ χωρίον, ἀλλ' εἶκαζεν ὅτι θὰ ἦτο εὐμορφος,
διότι καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς ἦτο εὐμορφος ἄλλοτε.
Δὲν ἀπέκρυψεν δὲ ὅτι ἠσθάνετο μεγάλην χαρὰν
ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι ἀνεψιὸς θὰ ἐνυμφεῖτο γυναῖκα
ἐκ τοῦ χωρίου, ἐξ οὗ καὶ αὐτὴ κατήγετο. Ὅτι
θὰ ἐδέχοντο τὴν πρότασιν ἐκ μέρους τῆς νύμ-
φης οὐδ' ὅλως ἀμφέβαλλε : δὲν εὐρίσκονται εὐ-
κολα γαμβροὶ ὡς ὁ Γιαννῖος.

Ἡ ὄψις τοῦ νέου ἠκτινοβόλοι ἐκ χαρᾶς ἐπὶ
τοῖς λόγοις τῆς θείας, ἣτις προσεφέρετο καὶ
νὰ μεταβῆ ὡς τάχιστα προζηνήτρια, καὶ πάλιν
λόγια κατὰ τὴν πράσιν τῶν χωρικῶν.

— Νὰ σοῦ πῶ, θεῖα, καλὰ καὶ ἅγια αὐτά,
μὰ δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε τοῦ κεφαλιοῦ μας
πρῶτα πρέπει νὰ πάρουμε καὶ τὴ γνώμη τοῦ
ἀφέντη μου καὶ τῆς μάνας μου. Τοῦ λόγου σου
θὰ τὰ φέρῃς ἔτσι τεχνικὰ κατὰ πὼς πιτηδεύει-
σαι, νὰ τους πῆς τάχα πὼς ἀπὸ σένα ἔρχεται,
ὄχι πὼς ἐγὼ σοῦ μολόησα τίποτις.

Συμφωνήθη λοιπὸν μετὰ δὺο τρεῖς ἡμέρας ἡ
θεῖα Μυλωνοῦ νὰ λάβῃ ἰδιαιτέραν συνέντευξιν
μετὰ τοῦ πατρός καὶ τῆς μητρὸς.

Ὁ Μυλωνᾶς εἶχε κατέλθῃ ἐν τῷ μεταξῷ, ὅ-
πως παραλάβῃ φορτίον σίτου πρὸς ἄλλεσιν. Ὅτε
δ' ὁ Γιαννῖος ἐχαιρέτιζεν αὐτὸν ἐν ἀγαλλιάσει
ἐπὶ τῇ εὐτυχείᾳ ἐκβάσει τῆς ἐπισκέψεως, ὁ γέρον
ἔσεισε τὴν κεφαλὴν μετὰ πονηρίας ἐπισείων τὸν
λιχανόν :

— Κίντι μωραῖτη, εἶπε, γι' αὐτὸ μούρθε
τάχα νὰ ἰδῆς τὸν μπάρμπα σου τὸν Μυλωνᾶ
ταχινὸ, ταχινὸ!...

Καὶ ἐπέλεξεν οἰονεῖ συμβουλευτικῶς πρὸς τὸν
ἀνεψιόν.

— Ἀγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινοσύνη,
θέλει λαγοῦ περπατησιὰ κι' αὐτοῦ γληγορῶσυνη !

Ἡμέρας τινὰς μετὰ ταῦτα ἡ κυρὰ Μυλωνοῦ
μετὰ τινὰς συζητήσεως λαβούσα τὴν συγκατά-
θεσιν τῶν γονέων τοῦ Γιαννῖου, πρὸς οὓς ἀνεκά-
λυψεν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, παρὰ τὰς ἀποτροπὰς
αὐτοῦ, ἀπήρχετο ἐφιππος καὶ συνοδευομένη ἀπὸ
τὸ κοπέλι τοῦ μύλου εἰς Βαρβάραν πέντε περί-
που ὥρας ἀπέχουσαν τῶν Γουβῶν. Καὶ τὴν ἐπι-
οῦσαν ἐπανῆλθε θριαμβευτικῶς φέρουσα εἰς τὸν
ἀνυπομονοῦντα ἐρωτόληπτον τὴν πλήρη ἀποδο-
χὴν τοῦ προταθέντος συνοικεσίου.

ΙΘ'.

Ἰκεταὶ καὶ ἀπειταί.

Κατὰ τὰ ἀγροτικὰ ἔθιμα τὸ συνοικεσιον ἐτη-
ρήθη μυστικὸν μέχρι οὗ λάβῃ ἐπίσημον κύρος,
ἦτοι μέχρι οὗ οἱ μελλόνυμφοι ἀναλλάξουν τὰ
δῶρα, τὰ σημάδια. Ὁ Γιαννῖος μετέβη μετὰ
τῆς μητρὸς εἰς Ξηροχώριον, ὅπου ἠγόρασε τὴν
νεαμισμένην λουρίδα, ἀργυροῦν κόσμημα, ὅπερ

φέρεται υπό την σιαγόνα και ἀρμόζεται ἐπὶ τῶν κροτάφων, διακρίνει δὲ τὰς μνηστυμένους καὶ ὑπάνδρους γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἀγάμων. Ὁ κόσμος οὗτος εἶνε τὸ σημάδι τοῦ γαμβροῦ. Ἡ δὲ προξενήτρια ὄφειλε νὰ ἐκδράμῃ πάλιν εἰς Βαρβάραν ἕνα προσενέγκῃ τῇ νύμφῃ τὸ δῶρον καὶ λάβῃ παρ' αὐτῆς χρυσοποίκιλτον σακκούλαν καὶ μαντίλιον περικέντητον ὡς σημάδια διὰ τὸν γαμβρόν.

Εὐθύς δὲ τότε ἡ μὲν κόρη θὰ περιήρχετο τὸ χωρίον ἐπιδεικνύουσα τὸ ἀργυροῦν κόσμημα, ὃ δὲ νέος θ' ἀνήρτα ἀπὸ τῆς ζώνης τὴν σακκούλαν καὶ θὰ ἐσφῆνου ἐν τῷ σελαχίῳ τὸ μαντίλιον, σαφῆ τοῦ ἀρραβῶνος μαρτύρια.

Τὴν θεῖαν μεταβαίνουσας εἰς Βαρβάραν ὁ Γιαννῖος συνώδευσε μέχρι Ξηροχωρίου, ὅπου καὶ ἄλλη τις ἐργασία ἐκάλεε αὐτόν. Ἄλλ' ἐκείνη μὲν ὄφειλε νὰ διανυκτερεύσῃ παρὰ τῇ κυρᾷ Φώτεινᾳ, ὃ δὲ ἀνεψιὸς ἐπανῆλθεν αὐθημερόν εἰς τὸ χωρίον.

Μόλις ἀπέθηκε τὸ τράστον καὶ ἐκάθισεν ἔξω παρὰ τὸν κλίβανον ἢ μῆτηρ, ἥτις ἐζύμωνε, εἶπεν αὐτῇ:

— Ἀλήθεια δὰ τὰ συχαρίκια;

— Τί συχαρίκια;

— Προφῆς τὸ ἐμελέτησες καὶ σήμερις μᾶς κόπιασε.

— Ποιὸς τὸ λοιπόν;...

— Ὁ Γυφτοκάθουρας μὲ τὴν τσοῦπά του.

Ὁ Γιαννῖος κατέστη πελιδνός· κρύος ἰδρὸς περιέχυσε αὐτόν.

Ἡ ἀθιγγανὶς ὑπολογίσασα ἀκριβῶς πότε θὰ ἐκπνήρητο ἐκ τοῦ στρατοῦ, ἐπανῆλθε καὶ ἐκείνη εἰς τὸ χωρίον. Καὶ ἐπιπτεν ἐκεῖ αἰφνης φραγμὸς εἰς τὴν μελετωμένην εὐτυχίαν του, παρενετίθετο μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῆς Γιαννούλας ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐκυροῦτο ὁ ἀρραβῶν αὐτῶν. Οἷα σατανικὴ ἀληθῶς σύμπτωσης!

Καὶ τώρα τί ὄφειλε καὶ τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ; Πρὸ παντός ἐσπευσε νὰ ἀπομακρυνθῇ τοῦ πατρικοῦ οἴκου φοβούμενος τὰ ἐρευνητικὰ τῶν γονέων βλέμματα.

— Γιά ποῦ τῶθκανε; ἠρώτησεν ἡ μῆτηρ ἰδοῦσα αὐτόν ὄπλοφοροῦντα.

— Πᾶν ἔστ' ἀ καλαμπόκια, ἐτραύλισεν ὁ ἀγρότης.

Κατῆλθεν εἰς τὰ Τουρκομνήματα καὶ ἐκάθησεν ἐν κρυπτῇ θέσει μεταξύ τῶν θάμνων. Ἦθελε νὰ συναθροίσῃ τὰ ἰδέας του νὰ λάβῃ ἀπόφασιν τινὰ καὶ δὲν ἠδύνατο. Ἐφρευγον αὐταὶ τῆδε κκεῖσε ἀπὸ τοῦ συγκεχυμένου λογικοῦ του, ὡς ἰχθύς ἀπὸ τετρημένου δικτύου. Ἦτο τὸσφ συγκεχυμένος ὥστε οὐδ' ἤκουσε τριγμὸν τῶν κλάδων ἐγγύς, ἐγγύτατα. Καὶ αἰφνης δύο βραχιόνες περιέβηλον τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἐν στόμα καίον ὡς ἄνθραξ ἐκόλλησεν ἐπὶ τὰ χεῖλη του.

"Ἄν ὄφεις ὀργυιαῖοι ἐζώνουσιν καὶ ἐδάκνον αὐτόν, ὁ Γιαννῖος δὲν θὰ ἠσθάνετο τὴν φρίκην ἣν ἠσθάνθη ἐπὶ τῇ περιπτύξει ἐκείνη τῆς ἀθιγγανίδος.

— Σ' ἐτρόμαξα, Γιαννῖε; ἠρώτησεν αὐτὴ ἐκπλαγεῖσα. Τί νὰ κάνω; δὲν βόσταξα πλειά. Δυὸ χρόνια, δυὸ ἀτέλειωτα χρόνια σὲ λαχταροῦσα. Ἄμα ποῦ σκοτείνιασε ἦρθα καὶ γύριζα ἔς τὸ σπίτι σας παγᾶνα, σὺν τὴν ἀλεποῦ ποῦ φυλάει γιὰ κότταις. Σὲ εἶδα ποῦ κατέβηκες μονάχος καὶ σ' ἐπῆρα τὸ κοντό.

Ὁ χωρικός ἔμεινε μετὰ τὸν πρῶτον σπασμὸν τοῦ τρόμου ψυχρὸς, ἀκίνητος, ὡς ἀπολιθωθεῖς. Καὶ ἡ νεανὶς ἐκάθισε κάτω παρ' αὐτῷ καὶ κλίναςα πρὸς τὰ γόνατά του ἀνέτεινε τὸ βλέμμα προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ ἐν τῷ σκότει τῆς μορφῆς αὐτοῦ τὴν ἔκφρασιν καὶ ἐθώπευε διὰ τῶν χειρῶν τὰς παρειὰς αὐτοῦ καὶ τὴν κόμην.

— Μὰ τί ἔχει τὸ λοιπόν; Μένεις σὺν ξύλο, σὺν λιθάρι... οὔτε 'μιλεῖς, οὔτε σαλεύεις! Ἐφώνησεν ἡ Ζερμύρα.

Ὁ Γιαννῖος ἀντὶ ἀπαντήσεως ἠγέρθη ἕνα φύγη. Ἄλλ' ἡ νεανὶς ἐσύρθη ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ περιπτύζαμένη τοὺς πόδας αὐτοῦ ἤρξατο ὀλολύζουσα!

— Ποῦ πᾶς;... τί σοῦκανα;...

Ὁ χωρικός προσεπάθει ν' ἀπαλλαγῇ:

— Ἄσε με, εἶπε διὰ φωνῆς τεταραγμένης, ἔχω δουλειὰ ἔς τὸ χωριό.

— Δὲν μ' ἀγαπᾶς πλειά, δὲν μ' ἀγαπᾶς... ἄλλην ἀγαπᾶς... Καὶ διεκόπτετο ὑπὸ λυγμῶν προφέρουσα τοὺς λόγους τούτους.

— Τὸ λοιπόν ναί! ἀπεκρίνατο ἐντόνως ὁ χωρικός, ἄλλην ἀγαπᾶ καὶ παντρεύομαι, δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ σ' τὸ βασιτήσω κρυφὸ, κῦριο θὰ τὸ μάθῃ ὅλο τὸ χωριό.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἀνετινάχθη καὶ ἐστάθη πρὸ αὐτοῦ:

— Παντρεύεσαι λὲς καὶ δὲν ξεκολλάει ἡ γλῶσσά σου σύρριζα νὰ πέσῃ χάμου! Παντρεύεσαι λὲς καὶ δὲν ξεραίνονται τὰ χεῖλια σου σὺν τὰ σῦκα ἔς τὸ φούρνο!..

— Νὰ σου πῶ! ἄς ἀφήσουμε τὰ τρελλὰ λόγια καὶ ἄς μιλήσουμε γνωστικώτερα. Δὲν ἤμαστε παιδιὰ τώρα πλειά! ὑπέλαθεν ὁ χωρικός διὰ φωνῆς, ἣν μάτην προσεπάθει νὰ καταστήσῃ ἤρεμον.

— Ἄ, ἤμαστεν παιδιὰ τὸ λοιπόν, ὅταν μ' ἔσερνες ἔς τὰ πόδια σου μὲ τὰ γητέμματα καὶ μ' ἐξεπλάνευες μὲς ἔς τὸ μαῦρο σκοτάδι τῆς νύχτας! Ἄ, ἤμαστεν παιδιὰ, ὅταν μοῦ ταξες καὶ ἔθανες ὄρκους ἔς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔς τὴν γῆν πᾶς σὺν ματαγυρίσῃ θὰ ματασμιζοῦμε γιὰ πάντα. Τώρα γίναμε μεγάλοι, γίναμε ἄντρες, ποῦ μάθαμε νὰ παρατοῦμε τὰ δύστυχα κορίτσια ἔρημα καὶ πλανημένα ἔς τὴν μαῦρη τους μοῖρα!

Τώρα γίναμε μεγάλοι ποῦ κυττάζουμε ναῦρουμε νύφη μὲ τάσημένια τᾶρματα, τὰ κεντιστὰ τὰ σοῦχα!

Ἀπήγγειλε ταῦτα γοργῶς καὶ μετὰ εἰρωνεῖας, ἐν ἣ ὑπέλάνθανε τις ἀπειλή, καὶ ἔσειε τὸν χωρικὸν κοκτοῦσα ἀπὸ τῶν βραχιόνων. Ὁ Γιαννῖος δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ κρατήσῃ τὴν ὀργὴν του:

— Νὰ σοῦ πῶ, ἀπεκρίνατο βιατικῶς συλλαβῶν τὰς δύο αὐτῆς χεῖρας καὶ νευρικῶς συσφιγγῶν ἐν τῇ παλάμῃ. Μὴ θαρρέψης πῶς ἔχουν πέρασι τὰ παλῆα τσαμπουνίσματα! Μὴ μ' ἀραδιάζῃς πλανήματα καὶ μάγια καὶ βοτάνια. Δὲν εἶμαι πλειά τ' ἀνήξερο τσοπανόπουλο ποῦ γύρναγε τῆς ἐρημιαῖς μὲ τὸ κοπάδι. Ξέρω πῶς ὄλα ἐκεῖνα ἦταν τέχναις καὶ μαργιολιχίς σου. Ἐχεις τόση διαβολικὴ ποῦ κατάλαβες τί σεβᾶ μὲ εἶχες ἀνάψῃ ἔς τὴν καρδιά. Εἶπες μὲ τὸν νοῦ σου: Καλὰ εἶνε νὰ μ' ἐπλεξῶ μαζί του, νοικοκυρόπουλο εἶνε, τὸν τρόπο του ἔχει, μὰ γιὰ νὰ μὴν ἀνοίξῃ αὔριο τὰ μάτια του σὺν περάσῃ ἢ πρῶτῃ στραβομάρα τῆς ἀγάπης καὶ ἰδῇ μὲ τί παλιτσιγγᾶνα ἔχει νὰ κάνῃ, ἐγὼ νὰ τὸν κάνω νὰ θαρρέψῃ πῶς τάχας αὐτὸς μ' ἐπλάνεψε καὶ πῶς μὲ τῆς δίκαις του διαβολιαῖς δέθηκε γιὰ πάντα μετ' ἐμένα. Τότες σοφίσθηκες νὰ μοῦ δώσης τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης ἔς τὰ χεῖριά μου. Ἦξeres πῶς μ' ἔθανες ἔς τὸν πειρασμὸν μὲ δαῦτο. Κι' ὅταν ἔφαγες τῆς τηγανίταις ποῦ σοῦδωκεν ἀνήξερη ἢ μάνα μου, κατάλαβες ἐσὺ, διαβολοῦ στρίγγλα, πῶς ἦταν κοκκισμέναις μὲ τὸ ψευτοβότανο κ' ἤρθες τάχας πλανημένη ἀπὸ δαῦτο νὰ μὲ πλανήσης...

Καὶ ὁ Γιαννῖος ἐκάγχασε περιφρονητικῶς ἀποθήσας τὴν κόρην. Ἦτο σκότος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὴν μορφήν αὐτῆς, ἄλλως δὲν θὰ ἔμενον ἀπτόητος ἐκ τῆς στυγνῆς ἐκφράσεως. Ἦκουσε μόνον τὴν ταχέαν καὶ ἄτακτον ἀναπνοὴν αὐτῆς ὁμοίαν πρὸς ἀνθρώπου ἀσθμαίνοντος ἐκ δρόμου.

— Ἀντὶ νὰ φουᾶς τοῦ κάκου σὺν γύφτικο φουερό, κάλλια νὰ πᾶς νὰ βοηθῆς τὸν σακάτη τὸν πατέρα σου ἔς τὴν δουλειὰ του. Μὴ μοῦ κάνῃς πάλι τίποτε φοβέραις πῶς θὰ ξεραθοῦν τὰ χεῖριά μου ἄμα ποῦ θ' ἀπλώσω ἔς ἄλλο κορμί καὶ θὰ καοῦν τὰ χεῖλιά μου ἄμα ποῦ θὰ φιλήσω ἄλλο στόμα περὶ τὸ δικό σου. Ὅ, τι περνᾷ ἀπ' τὸ χεῖρι σου κάνε μοῦ μὲ τῆς διαβολιαῖς σου. Μὰ τῆρα καλὰ νὰ μὴν ἀγγίξῃς μιὰ τρίχα ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς σαστικῆς μου, γιὰτὶ μὰ τὸ χῶμα ποῦ πατῶ, μὰ τὸ ψωμί ποῦ τρώω, μὰ τὴν ἀγία Τριάδα ποῦ προσκυνῶ, θὰ σοῦ ξερριζώσω ἀχνιστὴ μὲς ἀπ' τὰ στήθια τὴν καρδιά σου νὰ τὴν δώσω ἔς τὰ σκυλιά.

— Τί καρτερᾶς τὸ λοιπόν; τί συλλογασαί; ἐπέταξεν ἐκείνη διὰ φωνῆς στυγεράς καὶ βιατικῶς

ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ σελαχίου τοῦ χωρικοῦ τὴν μάχαιραν, ἥς ἡ λεπίς ἐλαμψεν ἐν τῷ σκότει ὅσον καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς. Πᾶρε τὸ μαχαίρι καὶ χτύπα! Καλὸ θὰ μοῦ κάνῃς, ὄχι κακό. Τὰ λόγια σου μὲ σπαράζουν ἕαν χίλια μαχαίρια. Γλύτωσε μὰ καὶ καλὴ ἐσὺ ἀπὸ μένα κ' ἐγὼ ἀπ' τὴν ἀγάπη ποῦ μοῦ τρώει τὰ σωθικά. Μόνον τὴν καρδιά μου ἂν ξερριζώσης ἀπ' τὰ στήθια μου... θὰ ξερριζώσης καὶ... ἄχ!...

Ἡ φωνὴ αὐτῆς ἐμαλάσσετο, ἐσβύνητο κατὰ μικρὸν καὶ μετὰ τοὺς τελευταίους λόγους ἐδοῦπησε πεσοῦσα κατὰ γῆς σύσσωμος.

Καὶ ὁ Γιαννῖος ἐξαλλος, ἀγνεῶν ἂν ἐλιποθύμησεν ἢ ἐπλήγη διὰ τῆς μαχαίρας, οὐδ' ἔκυψε κἂν πρὸς τὸ ἐκτάδην κείμενον σῶμα, ἀλλ' ἐτρόπη εἰς φυγὴν.

Ἐν τῷ οἴκῳ εὔρε πάντας κοιμημένους· μικρὸς λύχνος ἐφώτιζε διὰ προμώδους κυανοῦ φωτός τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἴκου. Ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς τσέργας του ἐνδεδυμένος, ὅπως κατακλίνονται οἱ ἀγρόται, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ. Μόλις ἐκλείσε τὰ βλέφαρα φρικώδης ὄπτασις ἐζωγραφήθη πρὸ τοῦ τεταραγμένου λογισμοῦ του: ἡ ἀθιγγανὶς ἀγρία, ἡμίγυμνος, μὲ τὴν κόμην ἀκτενίστων καὶ λάμποντας τοὺς ὀφθαλμούς ἔσειε κατὰ τῆς μικρᾶς καὶ χαριέσσης Γιαννούλας ἀπειλητικῆν τὴν μάχαιραν· καὶ ἐκείνη ἐπτοσημένη, τρέμουσα ἐζήτηε προστασίαν ἐν τῇ ἀγκάλῃ αὐτοῦ.

Ὁ Γιαννῖος ὁρμεμφύτως ἤγγισε τὸ σελάχιον αὐτοῦ καὶ ἀνέωξεν ἐντρομος τοὺς ὀφθαλμούς ἢ μάχαιρα δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἐν τῇ σπουδῇ τῆς φυγῆς ἀφῆκεν αὐτὴν εἰς χεῖρας τῆς Ζερμύρας. Καὶ ἰδέα φοβερὰ διήλθε τίτε τοῦ λογισμοῦ του. Ἄν αἰφνης ἡ ἀθιγγανὶς ἐπλήγη διὰ τῆς μαχαίρας, ἂν εὐρίσκετο τὴν προῖαν τὸ πτώμά της ἐκεῖ παρὰ τὰ Τουρκομνήματα, ἡ μάχαιρα θ' ἀνεγνωρίζετο ὡς ἀνήκουσα αὐτῷ καὶ θὰ συνελαμβάνετο ὡς φονεὺς, χωρὶς νὰ δύναται κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του.

Διῆλθεν ὥρας θανατοῦ ἀγωνίας, ὥρας κῆτινες ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν αἰῶνες. Χωροφύλακες ἀνακριταί, δικαστήρια, δῆμιοι ἐκινούντο ὡς νευρόσπαστα ἐν τῷ σκιόφωτι τοῦ οἴκου. Μόλις ἠγγυρώθησαν ἀπὸ τῆς ἡοῦς αἱ σχισμαὶ τῆς στέγης, ἕνα ἀπαλλαγῇ τέλος τοῦ φρικώδους ἐφιάλτου ἀπέριψε τὸ κάλυμμα καὶ ἀσφητεῖ ἐξεληθὼν ἐσπευσεν εἰς τὴν θέσιν ὅπου κατέλιπε τὴν Ἀθιγγανίδα. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ σῶμα τῆς κόρης εὔρε πλέον ἐκεῖ, οὐδὲ τὴν μέλαιναν μάχαιραν.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΞΙΝΗΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΕΥΣΤΩΝ

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 169].

Ἄλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὅπως κατὰ συμβεβηκὸς εἶνε δυνατόν νὰ ψεύδωνται καὶ ἄτομα, ἐν οἷς προσωρινῶς καὶ ὅπως παροδικῶς ἐξασθενεῖ ἡ αὐτοελεγκτικὴ δύναμις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν παθῶν καὶ συγκινήσεων διαφόρων, παρασκευαζουσῶν ἰδιάζουσάν τινα ψυχικὴν κατάστασιν. Γνωρίζομεν ὅτι ὑπάρχουσιν ἄτομα, τὰ ὁποῖα βλέπουσιν εὐκόλως εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν παραδοχὴν ὑπερφυσικῶν καὶ θαυμασιῶν φαινομένων. Οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὸ κράτος φόβου διατελοῦντες, εὐρεθέντες π. χ. ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς μεμονωμένα μέρη μόνοι, διηγούνται εἴτα πλάττοντες μύθους φαντασιώδεις περὶ φασμάτων καὶ διαφόρων ὑπερφυσικῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα εἶδαν ἢ ἀντελήφθησαν διὰ τῶν διαφόρων αἰσθητηρίων (ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι ἐξαίρουνται ἐκεῖνοι, ὅσοι πράγματι ἔσχον παραιοσθήσεις καὶ ψευδαισθήσεις ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου (hallucinations). Οἱ ἀκούοντες δὲ αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ μυστηριώδους φόβου εὐρισκόμενοι, ὅστις μεταδίδεται αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ διηγουμένου τοιαύτης ψευδεῖς ἱστορίας, διακρίνονται εἴτα, εὐρεθέντες ἢ μὴ εἰς ἀναλόγους περιστάσεις, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶδον καὶ ἤκουσαν τὰ φαντάσματα· οὕτω δὲ ψεύδονται καὶ πιστεύουσι τὰ ἴδια αὐτῶν ψεύδη. Οὕτω μεταδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν αἱ παραδόσεις τῶν φαντασμάτων.

Ἐπίσης κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μεταδίδονται ἀστοραπικίως αἱ ψευδεῖς ἐκείναι φήμαι ἐν καιρῷ τῶν μεγάλων συγκινήσεων τῶν κοινωνικῶν, οἷον ἐν καιρῷ πολέμων, ἐπιδημιῶν ἢ ἄλλων γενικῶν δυστυχιῶν. Ἡ μάλλον ἀσήμαντος ἀψιμαχία μεταβάλλεται εἰς φονικωτάτην μάχην ἀπὸ στόματος εἰς στόμα· φονεύονται, φέρ' εἰπεῖν, δέκα; ἀμέσως ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀνέρχεται εἰς πεντακοσίους ἢ εἰς χιλίους χάρις εἰς τὴν σάλπιγγα τοῦ ψεύδους. Εἶνε ἀληθές ὅτι κυρίως οἱ συστηματικοὶ ψεύσται, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁμιλήσαμεν, εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἐπέχουσι τόπον πρισμάτων, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅπως παραμορφῶσι τὰ γεγονότα, καὶ αὐτόκλητοι τρέχουσιν ἀπὸ ἑμάδος εἰς ἑμάδα ὅπως πλειοψηφῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φονευθέντων, ἀλλὰ δεόν νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι πάντες, ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων διακρίσεων τῆς ψυχῆς εὐρισκόμενοι, οἷα; ἐπιφέρει ἡ ἐμπόλεμος κατάστασις ἔθνοους, δυσκόλως ἀντέχουσιν εἰς τὸν πειρασμόν, εἰς ψυχικὴν τινα κνήφην, ὅπως προσθέ-

σωμεν ἕνα τοῦλάχιστον φονευμένον περιπλέον εἰς τὸ γενικὸν ἄθροισμα τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων διὰ τῆς λόγῃς τῶν ψευστῶν. Τὰ τοιαῦτα δὲ ψεύδη καὶ οἱ ἴδιοι δημιουργοὶ αὐτῶν πιστεύουσιν αὐταπατάμενοι.

Ἡ ὁσάκις τιτρώσκειται ἡ φιλοτιμία τινὸς ἐν τινι περιπτώσει, ἢ προκύπτουσα ψυχικὴ κατάστασις καθίσταται τοιαύτη, ὥστε ὁ παθὼν πρὸς θεραπείαν αὐτῆς παρασκευάζει ἀμέσως ἐν κατάπλασμα ψεύδους, ὅπερ ἐπιθέτει ἐπὶ τῆς ἠθικῆς πληγῆς του.

Οὕτως δ' ἀποτυχὼν π. χ. εἰς τὰς ἐξετάσεις μαθητῆς δικαιολογεῖται παριστῶν ἑαυτὸν ὡς ἀδικηθέντα καίτοι εὐστοχώτατα, ὡς λέγει, εἰς πάντα τὰ μαθήματα ἀπαντήσαντα, οἰκειοποιεῖται δὲ τοὺς θριάμβους τῶν ἄλλων. Ἡ ὁσάκις ἐν συμπλοκῇ τινι παριστῶ ἑαυτὸν ὡς ἀριθμητὴν, τὸν δὲ ἀντίπαλον ὡς παρονομαστήν, ἀναστρέφων οὕτω τοὺς ὄρους τοῦ κλάσματος τῆς συμπλοκῆς, καὶ τοι κατὰ ταύτην ὁ ἀντίπαλος ἦν ὁ καταβαλὼν αὐτὸν κατὰ γῆς καὶ ἀριθμητῆς τεσσαράκοντα πρὸς μίαν πυγμᾶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ἡ αὕτη μέθοδος τίθεται εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐν περιπτώσει ἀπλῆς λογομαχίας, ἢ ὅτε ὁ δειλὸς προσπαθεῖ διὰ τῶν ἱστορικωτέρων σχημάτων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὑπῆρξε γενναῖος ἐν περιπτώσει τινὶ κινδύνου.

Εἴπομεν ὅτι ἡ αὐταπάτη αὕτη ἢ ἕνεκα τοῦ φύσει ἀσθενοῦς βαθμοῦ τῆς αὐτοελεγκτικῆς δυνάμεως συμβαίνουσα εἶνε λίαν συνήθης πρὸς τοὺς παισὶ καὶ τισιν ἐνήλικι, οὗς ἀπεκατέστημεν συστηματικὸς ψεύστας, πρὸς δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ φαινόμενον συμβαίνει σχεδὸν γενικῶς καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὁσάκις ἕνεκα πάθους ἢ ἐντόνων συναισθημάτων παρασκευασθῆ καταλήλως τὸ ψυχικὸν ἕδαφος, ἐξ οὗ φύονται τὰ ψεύδη, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπινοήσαντες πιστεύουσιν. Νῦν δυνάμεθα καὶ ἐκ τῆς παθολογίας νὰ φέρωμεν παραδείγματά τινα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἰδέας ἡμῶν ταύτης. Εἰς τοὺς φρενοβλαβεῖς τοὺς κλονιμένους παραλυτικοὺς (paralytiques généraux) συχνότατα ἀπαντῶμεν τοιαύτης φύσεως ψεύδη. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἴδιω; ἐν τῷ ἀρχικῷ σταδίῳ τῆς νόσου αὐτῶν ὑπὸ τὸ κράτος ἀπάτου συναισθημάτων εὐδαιμονίας εὐρισκόμενοι ἕνεκα τῆς παθολογικῆς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τελομένης ἐπεξεργασίας (συμφορησις αἵματος περὶ τὰ κύτταρα καὶ ἄρα ἀφθονία ὀξυγόνου) ἐκτρέπονται εἰς ὑπερβολάς, ἢτοι εἰς ψεύδη, πρὸς ἐκδήλωσιν καὶ μετάδοσιν εἰς τοὺς περὶ αὐτοὺς τοῦ ὑπερεκχειλιζόντος συναισθηματος τῆς παθολογικῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐδαιμονίας των· λέγουσιν ὅτι ἔχουσι πολλὰ ἀνάκτορα πολυτελεῖ, ἀποθήκας πλήρεις χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων, ἵππους καὶ ἡμάδας κατὰ ἑκατοντάδας, εἰσὶ βασιλεῖς κτλ. ἀπαραλλάκτως ὅπως

τὰ παιδία καυχῶνται ὅτι εἰσὶ στρατιῶται καὶ βασιλεῖς, ἢτι ἐσκότωσαν πολλοὺς τούρκους ἢ θηρία, ὅτι ὁ πατέρας των ἔχει μιλιοῦντα κτλ., διὸ καὶ ὀρθῶς παραβάλλονται οἱ παραλυτικοὶ φρενοβλαβεῖς πρὸς τὰ παιδία, καὶ ὅπως οἱ ὑπὸ τὸ κράτος συγκινήσεων καὶ διαφόρων συναισθημάτων, ὡς εἶδομεν, εὐρισκόμενοι καὶ φυσιολογικῶς τὸν νοῦν ἔχοντες διακρίνονται ὅτι εἶδον φαντάσματα, ἢ ὅτι ἐφρονεύθησαν χιλιάδες ἡρώων ἐν τοῖς συνόροις ἐν ἀψιμαχίᾳ τινὶ, ἢ ὅτι ἐπραξάν τι, τὸ ὅποιον δὲν ἔχουσι πράξει κτλ.

Οἱ παραλυτικοὶ πιστεύουσιν εἰς τὰ ἴδια ψεύδη, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ὑγιεῖς τὸν νοῦν ἔχοντες ψευδόμενοι, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος· ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸν βαθμὸν τῶν ψευδῶν, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν, τῶν φρενοβλαβῶν ὄντων ὑπερβολικωτέρων καὶ ἀπιθανωτέρων ἐνίοτε· ἡ ψυχολογικὴ ὁμοῦς αἰτία τῆς αὐταπάτης εἶνε ἡ αὕτη παρ' ἀμφοτέροις.

**

Ἐνταῦθα λήγει ἡ παρέλασις τῶν ψευστῶν καὶ ψευδομένων κατὰ κλάσεις καὶ τάξεις καὶ διαφοροῦς ὑποδιακρίσεις γενομένη. Πιστεύομεν δὲ ὅτι ἕκαστος τῶν ἀναγνωστῶν θὰ ἀνεγνώρισεν οἰκοθεν τὴν οἰκείαν αὐτοῦ θέσιν καὶ θὰ προσέδραμεν ἐγκρίως εἰς τὰς τάξεις του.

Ἄλλὰ μεθ' ὅλας ταύτας τὰς διακρίσεις καὶ ὑποδιακρίσεις ἀκριβῆ ὅρια μεταξύ τούτων δὲν εἶνε δυνατόν νὰ χαραχθῶσι, καθότι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ψευδόμενος ἐν δεδομέναις περιστάσεσι δύναται νὰ ἀνήκῃ διαδοχικῶς ἢ ταυτοχρόνως εἰς ὅλας τὰς τάξεις· οὐχ' ἦττον ὡς ἐκ τῶν ἐπικρατεστέρων καὶ συνήθων χαρακτῆρων τοῦ ψεύδους, οὐ ποιεῖται χρῆσιν ἄτομόν τι, κατ' ἀνάγκην θὰ ἀνάγῃ εἰς τοιαύτην τάξιν ἢ εἰς τοιοῦτο εἶδος μάλλον ἢ εἰς ἄλλο. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῦτοις εἰς ὀρισμένα εἶδη ἐπαγγελμάτων ἀντιστοιχοῦσιν καὶ ὀρισμένα εἶδη ψευδῶν, διὰ τοῦτο καὶ ὡς βᾶσιν ὑποδιακρίσεως τῶν ψευστῶν ἐλάβομεν τὰ ἐπαγγέλματα.

Συνοψίζοντες νῦν τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα, λέγομεν ὅτι ἠθικῶς τὸ ψεῦδος διακρίεται εἰς τὰς τέσσαρας ὡς ἐξῆς κατηγορίας:

α') Ψεῦδος, οὐ ποιεῖται τις χρῆσιν πρὸς τέρψιν ἑαυτοῦ ἢ τῶν ἄλλων.

β') Ψεῦδος πρὸς εὐγενῆ καὶ καλὸν σκοπὸν ὑπὲρ τῶν κοινῶν καλοῦ καὶ ἐνὸς ἢ πολλῶν ἀτόμων.

γ') Ψεῦδος πρὸς ὄφελος ἑαυτοῦ καὶ βλάβην ἄλλου.

δ') Ψεῦδος πρὸς οὐδένα σκοπὸν ἢ κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον οὐδέτερον.

Ψυχολογικῶς δὲ οἱ ψευδόμενοι καὶ ψεύσται διακρίονται ὡς ἐξῆς:

α') Εἰς τοὺς ἔχοντας πλήρη συνείδησιν τοῦ ψεύδους καὶ τὴν δύναμιν ἐν ἑαυτοῖς τοῦ νὰ μὴ ψεύδωνται, ἂν θελήσωσι.

β') Εἰς τοὺς ἔχοντας μὲν κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦττον πλήρη συνείδησιν τοῦ ψεύδους, ἀλλ' ἠλαττωμένην τὴν δύναμιν ἢ τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ νὰ μὴ ψεύδωνται ἢ λίαν ἠδυσχερῆ τὴν τάσιν τοῦ ψεύδεσθαι. Ἐνταῦθα ἰδίως ἀνήκει κατηγορία τις παιδῶν, ὡς καὶ οἱ ἔχοντες ψυχικὰς ἀνωμαλίας καὶ νευροπαθείας ἐκ κληρονομικῆς αἰτίας, αἱ ὑστερικαί, οἱ ἡμιφρενοβλαβεῖς, οἱ ὀρμητικοὶ (impulsifs) κτλ.

γ') Εἰς τοὺς ἔχοντας λίαν συγκεκριμένην ἢ οὐδέμειαν συνείδησιν τοῦ ψεύδους.

Ἄφου οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐπὶ γῆς ὑπάρχει, ὅστις νὰ μὴ ἐψεύσθῃ καὶ νὰ μὴ ψεύδῃται, ἐπιτεταί ὅτι τὸ ψεῦδος εἶνε διακεχυμένον ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. Ὅποια δὲ τις ἄρα γε νὰ ἦ ἡ ἀναλογία αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀλήθειαν;

Οἱ χημικοὶ πρὸς πράστασιν τοῦ συνδυασμοῦ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως πρὸς ἄλληλα καὶ διευκόλυνσιν τῆς σπουδῆς αὐτῶν μεταχειρίζονται ὀρισμένους τινὰς τύπους δι' ἕκαστον συνδυασμόν. Μιμηθῶμεν τὴν μέθοδον αὐτῶν. Ἐστω λοιπὸν Ψ τὸ ψεῦδος, καὶ Α ἡ ἀλήθεια· δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν μὴ ἀπομακρυνόμενοι πολὺ τῆς πραγματικότητος ὅτι ἡ ἠθικὴ κατάσταση τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας κατὰ μέσον ὄρον ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην δύναται νὰ παρασταθῇ διὰ τοῦ ἐξῆς τύπου: Ψ⁸ Α², ἢτοι δεκά μέρη ψεύδους πρὸς δύο μέρη ἀληθείας. Ἐὰν προσθέσωμεν εἰς τὰ στοιχεῖα ταῦτα καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς κακίας Κ, καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς ἀρετῆς Α, ἡ γενικὴ ἠθικὴ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ παρασταθῇ διὰ τοῦ τύπου Ψ⁵Κ³(ΑΑ)².

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ συνδυασμὸς τῶν στοιχείων τούτων ποικίλλει κατὰ τὰ διάφορα ἄτομα, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἄτομον κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις αἱ ἐνώσεις μεταβάλλονται ὀλίγον. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι ἡ ψυχολογία οὐδέποτε θὰ ἀφίχθῃ εἰς τὴν τελειότητα καὶ ἀκριβείαν τῆς χημείας ὅπως ἀναλύη μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας τὴν ἠθικὴν σύνθεσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταδεικνύη ἀκριβῶς τὰ ἄτομα τῶν ἠθικῶν τούτων στοιχείων τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅπως ἄποτε δυνάμεθα νὰ δίδωμεν μάλλον συγκεκριμένην μορφήν διὰ τοιούτων ψυχολογικῶν τύπων εἰς τὰς ἀόριστους ἐκτιμήσεις, ὡς ἔχομεν ἐν τῷ νῷ καὶ ποιοῦμεν ἕκαστος ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατ' ἕκαστην διὰ τὰ γνωστὰ ἡμῖν πρόσωπα.

Διακτὶ δὲ ἡ ἀφθονία αὕτη τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κακίας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ σμικρὰ ἀληθῶς ποσότης τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας;

Δι' ὅν λόγον καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ εἶνε μεγαλύτερον τοῦ ζωοποιῦ ὀξυγόνου· τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ καὶ τὸ ἄζωτον ἀποτελοῦσι τὰ 2/3 τῆς ἀτμοσφαιρᾶς,

τὸ ὄξυγόνον δὲ τὸ ἐπίλοιπον μέρος. Ἐάν ἀνεπνέομεν μόνον τὰ δύο πρῶτα ἀέρια, ἡ ζωὴ θὰ ἦτο ἀδύνατος· ἐάν ἐπίσης ἀνεπνέομεν μόνον τὸ ὄξυγόνον ἢ τὴν ζωὴν ἡμῶν θὰ κατηναλίσκετο τάχιστα· τὸ κράμα τῶν στοιχείων τούτων ἀποτελεῖ τὸ κατάλληλον μέσον, ἐν ᾧ ἡ ζωὴ ἡμῶν εἶναι δυνατόν νὰ διατηρηθῇ.

Οὕτω συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ. Ἡ ἀνάμιξις τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κακίας μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς καθιστᾷ δυνατόν τὴν ὑπαρξὴν μιᾶς κοινωνίας, ἐκ τῆς ἀντιθέτου δὲ αὐτῶν ἐπιδράσεως προκύπτει ἡ κίνησις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὡς προκύπτει ἡ κίνησις τῶν οὐρανίων σωμάτων ἐκ τῆς ἀντιθέτου ἐνεργείας δύο δυνάμεων, τῆς ἑλλείψεως καὶ ὤσεως. Ἀφοῦ δὲ ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων μέχρι σήμερον τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κακία εὐρίσκονται ἀναμειγμένα μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὑφίσταται μυστηριώδης τις ἠθικός νόμος οὕτω ὅρισας τὰ πράγματα ἵνα ἡ δυνάτης ὁ βίος τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν καὶ ἐπιτευχθῇ βαθμηδὸν καὶ ἡμέρα διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ πρόοδος αὐτῆς.

Ἡ ὑπαρξὴς τοῦ ψεύδους ἀνυψοῖ τὴν ἀξίαν τῆς ἀληθείας ὡς ἡ ἀγνοία τὴν τῶν γνώσεων· ἡ ἔννοια τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ἐκτίμησις αὐτῶν προκύπτει ἐκ τῆς ἀντιθέσεως. Ὁ φαντακτικὸς φιλαλήθης εἶναι φανατικὸς διότι μισεῖ τὸ ψεῦδος. Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κακία ἀφ' ἑνός, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀλήθεια ἀφ' ἑτέρου, χρησιμεύουσιν ὡς δύο παμμέγιστοι μοχλοὶ κινούντες τὸν μηχανισμόν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας· ἂν ἀφαιρηθῇ ὁ εἰς πᾶσα ἀρμονικὴ κίνησις παύει. Ὁ τοῦ Βερολίνου σοφὸς Du Bois Raymond εἶπεν ὅτι ἐάν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐκέκτητο ἀπειρον σοφίαν, ὁ ἀνθρώπος θὰ ἐπληττεν ἐκ φοβερῆς ἀνίας καὶ θὰ κατεδικάζετο εἰς ἀδράνεια· θὰ ἐγνωρίζομεν, λέγει, πάντῃ τὰ συμβάντα, συμβαίνοντα καὶ συμβησόμενα ἐν τῷ σύμπαντι· θὰ εὐρίσκομεν, π.χ. τάχιστα δι' ἑνός ἀπλουστάτου ὑπολογισμοῦ ποῖος ἀνθρώπος εἰς ποῖον σημεῖον τῆς γῆς εὐρίσκεται, ποῖα εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ποῖα ἡ μορφή του, τί ἐπραξεν ἢ τί θὰ πράξῃ, ποῖοι εἶναι οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ μέχρι τέλους τῶν αἰώνων· θὰ ἐγνωρίζομεν τί σκέπτεται ἕκαστος καὶ τί θὰ σκεφθῇ, εἰς ποῖον μέρος πόσον ὕδωρ θὰ πῆσῃ μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου κτλ. κτλ. Ἐν ἄλλαις λέξεσι θὰ εἴμεθα θεοὶ γινώσκοντες τὰ ε' ἐόντα, πρὸ ε' ἐόντα τὰ ε' δόγματα· οὐδὲν ἀπόροπτον, οὐδεμίαν περιέργειαν, οὐδεμίαν ἐλπίδα καὶ συγκίνησιν, οὐδὲν ἰδεώδες θὰ ἐπιδιώκομεν, οὐδεμίαν εὐχάριστος αὐταπάτη (illusion) θὰ ἐτάραττε τὴν ἀχανῆ ψυχὴν ἡμῶν, ἧτις θὰ ὁμοιάζεν πρὸς ἀτέρμονα λίμνην, ἧς τὰ ὕδατα ἀκίνητα ὡς πεπηγότα ἐκτείνονται ἐπ' ἀπειρον! Οὐδεμίαν πτυχὴν ἐν αὐτῇ ἐκ ζεφύρου,

οὐδεμίαν τρικυμίαν! μονοτονία ἀπελπιστικὴ! Κατὰ ταῦτα ὁ Δημιουργός, ἐάν ἔχη τὰ αὐτὰ συναίσθημα, οἷα καὶ ὁ ἀνθρώπος ἢ εἶναι βεβιασμένος ὁ δυστυχέστερος τῶν ἀθανάτων καὶ θὰ πλήττη ἐξ ἀνίας δεινῆς. Θὰ ὁμοιάζῃ, ἰστάμενος πρὸ τοῦ σύμπαντος, τὸν μηχανικὸν ἐκείνον, ὅστις, ἰστάμενος πρὸ τῆς λειτουργούσης ἀτμομηχανῆς του, βλέπει τὴν αὐτὴν αἰωνίως κίνησιν αὐτῆς καὶ ἀκούει τὸν αὐτὸν μονότονον θόρυβον.

Ὅθεν ὅπως ἡ ἀγνοία τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὀφείλιμος καὶ εὐχάριστος ἄμα, καθὼς συντείνουσα εἰς τὴν διεύρεσιν τῆς περιεργείας τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἐξ οὗ καὶ προκύπτει ἡ αὐξήσις τῶν γνώσεων, οὕτω καὶ τὸ ψεῦδος μετὰ τῆς κακίας χρησιμεύουσιν ὡς κέντρον καὶ διεγερτήριον τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν τούτοις ἡ ἀνθρωπότης τείνει πάντοτε πρὸς τὸ ἰδεώδες, τρέχει κατόπιν χιμαίρας, τὴν ἐξάλειψιν δηλαδὴ τοῦ κακοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὀνειρεύεται τὴν βασιλείαν τῆς γενικῆς εὐδαιμονίας, τῆς ἀπολύτου εἰρήνης καὶ ἀδελφοποιήσεως, τοῦ ἀπολύτου καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐν τῷ κόσμῳ! Ἐκτός ὅτι τοῦτο εἶναι μία χιμαίρα καὶ οὐδέποτε θὰ πραγματοποιηθῇ, ἡ ἐπιτευξίς τυχόν τοῦ πόθου τούτου τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ἱκανοποίησις τῆς ἀνάγκης ταύτης, θὰ ἀπέβαιεν αὐτῇ ἀναιροτάτη καὶ καταστρεπτικὴ, ἡ δὲ ἀπογοητεύσις θὰ ἐπηκολούθει δεινῇ. Δύναται τις ἀπὸ τοῦδε νὰ φαντασθῇ μίαν κοινωνίαν ἀφιχθεῖσαν εἰς τὸ ἰδεώδες, συλλαβοῦσαν τέλος τὴν χιμαίραν, ἣν κατέτραγεν ἐπὶ αἰῶνας, ὁπόσον ἀνύσιος θὰ ἦ καὶ ψυχρὰ καὶ ἄνευ ζωῆς! Ἡ ἑλλείψις τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων πηθῶν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ φθόνου, τοῦ ψεύδους, τοῦ μίσους, τῆς ζήλοτυπίας, τῆς πλεονεξίας, τῆς μοχθηρίας καὶ πάντων ἐν γένει τῶν τέκνων τῆς κακίας θὰ κατέστρεφεν αὐτοστιγμὴ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐνεργεσίαν καὶ δραστηριότητα, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὰς ὠραίας καὶ βαναύσους τέχνας, τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὰ ὅποια οἱ ἀνθρώποι προκόπτουσι ἀναμιλλώμενοι καὶ ἀλληλοπολεμούμενοι οὐχὶ δὲ τρυφερῶς ἐναγκαλιζόμενοι καὶ ἀλληλασπαζόμενοι.

Ἄν ποτε κατάρθου νὰ περιπτυχθῇ τὴν χιμαίραν τοῦ ἰδεώδους ὁ ἀνθρώπος θὰ ἠσθάνετο ἴσως ἄφικτόν τινα ἠδονὴν καὶ εὐδαιμονίαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀλλὰ μετὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ πρώτη φροντίς αὐτοῦ θὰ ἦτο νὰ στρέψῃ μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἀηδίας τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοῦ τέρατος τούτου, ὁπερ ἔνεκα τῆς ἀποστάσεως καὶ διὰ τῆς φαντασίας του εἶχεν ἐκλάβει ὡς ἰδεώδες ὠραῖον! Οὕτω δὲ περικτάμεθα πρὸ τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου, καθ' ὃ ἡ ἀνθρωπότης ἐπιδιώκει ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀκριβοῦς τὸ ἀντίθετον ἐκείνου, ὅπερ

ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπολαύσῃ. Ἄλλ' ἡ ἀπάτη αὐτὴ εἶναι ὀφείλιμος, χρησιμεύουσα πρὸς καταπολέμησιν καὶ περιστολὴν τῆς αὐξήσεως τῆς κακίας· τὸ πρακτικὸν ἰδεώδες πάσης κοινωνίας δεόν νὰ ἦ ἡ περιστολὴ καὶ ἐλάττωσις τῆς κακίας, διότι ἡ ἐξάλειψις αὐτῆς οὔτε κατορθωτὴ ποτέ ἐστίν, οὔτε ἐπιθυμητὴ, καθόσον συνεπάγεται τὴν ἄρσιν τῆς ἐννοίας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀπολαύσεως.

Βαθεῖαν τῶντιν ἐννοίαν ἔχει τὸ ὑπὸ τοῦ Spinoza ρηθέν: tout est pour le mieux dans le meilleur des mondes possibles» καίτοι ὁ Βολταῖρος εὐφύστατα ἐν τῷ Candide αὐτοῦ ἐσατύρισε τοῦτο.

Τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἔχουσιν. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο τοῦ Spinoza οἱ Ἰανсениσταὶ καὶ οἱ Κουάκεροι τοῦ 17ου αἰῶνος ἀποστρεφόμενοι εἶχον ἀποφασίσει ὅπως μηδέποτε ψευθῶσι κατὰ τὸν βίον τῶν. Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀνθρώπων ἐσθέσθη, ὡς ἐσθέσθησαν τὰ εἶδη ἐκεῖνα τοῦ ζωικοῦ βασιλείου, ὅσα δὲν ἦσαν καταλλήλως ὀπλισμένα κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ φύσει.

Ὅθεν τὸ ψεῦδος εἶναι ἐν ἀναγκαῖον κακόν, ὡς ὑπάρχουσι πολλὰ ἀναγκαῖα κακὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς εἶναι ἀναγκαῖος τῇ πολιτείᾳ καὶ ὁ δῆμιος. Ἄλλ' ὡς ἀποστρεφόμεθα τὸν δῆμιον, οὕτω δεόν νὰ ἀποστρεφώμεθα καὶ τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ δῆμιος τῆς ἀληθείας.

ΣΙΜΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΙΣΤΡΑ

Χάριν τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἐν Πελοποννήσῳ οἰκογενειῶν δημοσιεύομεν ἐγγράφον, δωρηθὲν τελευταῖον εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας, καὶ καταταχθὲν ὑπ' ἀριθμὸν 6860, διαλαμβάνον τινὰ περὶ τῆς ἐν τῷ Μιστρᾷ οἰκογενείας Λεωπούλου. Τὸ ἐγγράφον τοῦτο εἶναι πιστοποιητικόν, ὅπερ ἔδωκεν ὁ ἐπίσκοπος Κυθήρων Κύριλλος εἰς τὸν Γεώργιον Λεώπουλον καταφυγόντα τῷ 1771 εἰς Κύθηρα. Τὸ ἐγγράφον φέρει καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ πρωτονοταρίου Γεωργίου Μόρμωρη, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου καὶ συνετάχθη καὶ ἐγράφη, τοῦ ἐπισκόπου ὄντος ἀμαθοῦς, ὡς φαίνεται, καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς του, ὑπογραφομένου «Κήρηλος». Ἡ γλῶσσα τοῦ κειμένου τοῦ πιστοποιητικοῦ, ἱκανῶς καθαρεύουσα καὶ ἁπλῆ, πλην συντακτικῶν τινῶν ἀνωμαλιῶν, μαρτυρεῖ ὅτι ἐν Κυθήροις ἐκαλλιεργούντο περὶ τὸ 1770 τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἐν οἷς διεπρεπεν ἡ ἀρχαία τῆς νήσου οἰκογένεια τῶν Μόρμωρη.

Τὸ πιστοποιητικὸν ἔχει ὡς ἐξῆς

« Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δῆλον ποιεῖ ὅτι ὁ τιμιώτατος Κύριος Γεώργιος Λεώπουλος ὑπάρχει ἐκ τῆς πόλεως Σπάρτης, γένος μὲν εὐγενές, καὶ παλαιότερον πάντων τῶν ἐν αὐτῇ εὐρισκομένων Χριστιανῶν. Ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ πρόγονοι αὐτοῦ μετὰ τὰς διαφόρους ἐξουσίας εἰς αἰεὶ τὰ πρῶτα ἔφερον. Ἐν βραχεῖ δὲ τι τοῦ χρόνου δικαστήματι, ὅσον ἔτι οἱ ζῶντες φημίζουσιν, ἀφίντες τὰ παλαιὰ αὐτῶν προτερήματα, τῶν νεωτέρων ἀρχόμενοι λέγομεν ὅτι τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ θεῷ τούνομα Σαράντος Λεώπουλος, ὅτε ὁ ἐξοχώτατος Καπ. Γενεράλης Μοροζίνης ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Γαληνοτάτης τῶν Ἑνετιῶν ἀριστοκρατίας τὴν Πελοπόννησον ὑπέταξε πᾶσαν, τὴν ἐξουσίαν δέδωκε τῆς τῶν Λακωνῶν ἐπαρχίας, ἐπιτροπικῶς τῷ βηθέντι Σαράντῳ, ὥστε κρινεῖν τε καὶ ἀνακρίνειν πᾶσας τὰς ἐμπιπτούσας ὑποθέσεις, ἕως ὅτου πεμφθῇ ἀρχῶν προβλεπτής παρὰ τῆς αὐτῆς Γαληνοτάτης ἐξουσίας. Οὗτος δὲ ἱκανὸν χρόνον δικαίῳ τε καὶ θεαρέστως διοικήσας ἔπειτα εἰς Ἑνετίας ἀπεδήμησε καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ καλῶς πραχθέντα οἱ τῆς ἀριστοκρατίας θεωρήσαντες, πάντα ἐπεκύρωσαν, καὶ τῆς τοῦ Κόντε τιμῆς εἰς ἀνταμοιβὴν αὐτὸν ἐτίμησαν, μετὰ καὶ τῆς χρυσῆς κολλάνας περιβολῆν ¹⁾, δόντες αὐτῷ καὶ ἱκανὴν χωρίων γῆν εἰς ἐνδοξον καὶ τιμητικὴν θεραπείαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος Λεώπουλος μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῇ τῶν Ὀθωμανῶν αὐτῆς ἐξουσίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν προϊσταμένων τῆς Πελοποννήσου ταύτης τὴν διοίκησιν ἔφερον, ὅθεν καὶ ἐδιωρίσθη τότε παρὰ τοῦ ἡγεμόνος εἰς τὸ ἐπιτηρεῖν καὶ διοικεῖν τὰς βασιλικὰς ἀπάσας ὑποθέσεις μετὰ τοῦ ἐκεῖσε ἐξουσιαστοῦ τῆς ἐπαρχίας Μιστρός. Τὰ νῦν οἱ αὐτάδελφοι αὐτοῦ, καὶ οὗτος σὺν τοῖς λοιποῖς προεστώσι, τὴν διοίκησιν τοῦ κοινοῦ καὶ πολιτείας αὐτῶν θεαρέστως ἐπιφέρουσι. Καὶ ὁ μὲν εἰς ἀδελφός αὐτοῦ ἀφῆκε περιβόλιον μέγα διὰ ὄρφανοτροφεῖον τῶν πτωχῶν καὶ ἀπόρων παιδῶν νηπίων τῶν χριστιανῶν, ἵνα ἑσκαί τρέφονται ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτοῦ· ὁ δὲ ἕτερος ἀδελφός ἀφιέρωσε μύλον ἕνα μετὰ καὶ περιβολίου εἰς τὸ διανεμῆσθαι ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰς τροφὰς πᾶσι τοῖς ἐν φυλακῇ βληθεῖσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν.

Καὶ ἕτερον ἀφιέρωμα χρημάτων ἱκανῶν ἀφῆκεν ὁ αὐτός εἰς τὸ πληροῦσθαι ἐκ τοῦ κέρδους αὐτῶν κατ' ἔτος ἐν τῷ ναφ' τοῦ Ἁγίου μεγαλο-

1) Κολλάνη = Collana. Περιδέραιον, δι' οὗ περιεβόλλοντο τὸν λαμῖνον οἱ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Κόμητος ἀναγορευόμενοι, ἐξ οὗ ἐκρέματο καὶ τὸ οἰκόσημον αὐτῶν.

τορος Γεωργίου ένα ιεροκήρυκα διδάσκαλον και ένα ιεροδιάκονον καθώς τα πατριαρχικά σιγγιλιώδη διαλαμβάνουσι. Και εν συντόμῳ ἄνωθεν και ἕως τοῦ νῦν ἐκ τῆς γενεᾶς ταύτης ἡ φιλαδελφία πρὸς τοὺς πλησίον σὺν οἰκτιρμοῖς και εὐποιᾶς οὐκ ἐξέλιπε.

Και ταῦτα πάντα τὰ εἰρημένα παρὰ πολλῶν ἐκ τῶν ἐκείσε ἀξιοπίστων χριστιανῶν ἱερομένων τε και λαϊκῶν ἠκούσαμεν και ἐβεβαιώθημεν. Τοῦτον δὲ τὸν τιμιώτατον Κύρ Γεώργιον ἤδη ἐπτά μῆνας ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ Κυθηρίας, ἦτοι τοῦ Τσερίγου, ἡμετέρας ἐπαρχίας, διατρίβοντα, χριστιανὸν ὀρθόδοξον, ἐγνωρίσαμεν και πρὸς τὰ θεῖα εὐσεβέστατον, εἰς ἄκρον φιλαλήθη, δίκαιον και οἰκτιρμονα. Ἄλλ' οἷς κρίμασιν οἶδεν ὁ Κύριος ἐν ταύτῃ τῇ ὀλεθρίῳ και ἐλεεινῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ Μιστράς 1), δι' ἀνάγκην και συμφῆρον τοῦ κοινοῦ τῆς πολιτείας αὐτῶν ἕως τὴν ἐσχάτην ἡμέραν ἀναμείνας, δὲν ἔφθασε νὰ φυλάξῃ και νὰ κυβερνήσῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ, ἀλλὰ φυγὰς γενόμενος ἄφησεν ἅπαντα και σὺν τοῖς ἀκινήτοις ἅμα και τὰ κινητὰ ἀνεπίστως ἀπώλεσε μέχρι τῶν τιμῶν και ἐλαφρῶν, δηλαδὴ μάλαγμα, μαργαριτάρια και λοιπὰ τίμια πράγματα και δὴ ἐν ἀπορίᾳ τοῦτον ὄρωντες τυγχάνοντα τούτου ἕνεκα και ἵνα μὴ τῇ ἀρχῇ ἐπιπέσωμεν τοῦ Κυρίου ἐπαπειλούντος τοὺς τὴν ἀλήθειαν κρύπτοντας, και τὸ οὐαίτοις τὸ πικρὸν γλυκὺ και τὸ γλυκὺ πικρὸν λέγοντας, ἐδώσαμεν τὸ παρὸν ἡμέτερον ἀρχιερατικὸν εἰς ἐνδειξὴν τῆς ἀληθείας και βεβαιότητος, ὑπογραφόμενοι μετὰ και τῆς ἡμετέρας σφραγῆς.

Ἐν ἔτει α΄ ψα (1771) ἐν μηνί Ἰανουαρίῳ ια΄

Γ. Κυρίλλος

(Τ. Σ.)

Ὁ Ἐπισκοπικός

πρωτονοτάριος Γεώργιος Μόρμωρης

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω σχετικῶς πρὸς τὴν εἰρημένην οἰκογένειαν τῶν Λεωπούλων, ὑπάρχει ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἱστορικῆς και Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας ὑπ' ἀριθμὸν 6859 ἐπὶ μεμβράνης και τὸ δίπλωμα δι' οὗ ὁ Δόγης τῆς Ἑνετίας Σιλβεστρος Βαλέριος ἀπένειμεν εἰς τὸν Σκράντην Κομνηνὸν Λεωπόυλον συνταγματάρχην τὸν τίτλον τοῦ Κόμητος τῷ 1694 διὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑνετίας και τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ εἰς τὰς κατὰ τῶν Τούρκων μάχας, περὶ οὗ ἀνέφερε και τὸ ἀνωτέρω ἐγγράφον τοῦ Κυρίλλου, ἐνθα ὀνομάζει αὐτὸν Σκράντον. Ὡσαύτως δὲ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ ὑπάρχει και ἀντίγραφον ἐγγράφου ἰταλιστῆ ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Ῥωσσοῦ προξενείου ἐν Κυθήροις ἐξηγημένον ὑπογεγραμμέ-

1) Ἐνοεῖ τὴν ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ὀρλώφ γενομένην καταστροφὴν τοῦ Μιστρά.

νου ὄντος τοῦ προξένου Ἐμμανουὴλ Μόρμωρη ἐν ἔτει 1806 3 Μαΐου, δι' οὗ ὁ κόμης Ἀλέξιος Ὀρλώφ τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1772, ἐν Πάρω ὄν, πιστοποιεῖ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς ὁ Γεώργιος Λεωπόυλος μεθ' ὅλης αὐτοῦ τῆς οἰκογενείας προσήνεγκεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ἀξιωματικοῦ, και παρέχει αὐτῷ πάσας τὰς τιμὰς τὰς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ῥωσσοῦ ἀξιωματικοῦ ἀπονειμομένας.

Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο φέρει ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἱστορ. και Ἐθνολ. Ἐταιρίας τὸν ἀριθμὸν 6857.

Α. ΜΗΝΙΑΡΑΚΗΣ.

ΑΛΛΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ.

Ἐν Turnhout τοῦ Βελγίου ὑπάρχει τὸ διάσημον μοναστήριον τῶν καλουμένων *τραππιστῶν* μοναχῶν, οἵτινες ἔχουσιν ὡς ὄρον τῆς ἐν αὐτῷ διαβιώσεως τὸ νὰ μὴ ἡμιλώσῃ ποτέ. Εἰς και μόνος ἐπιτρέπεται ἐν αὐτῷ νὰ ἡμιλώσῃ οὐδὲν τὸς ξένους μοναχός, ἀλλὰ και οὗτος ἡμιλεί ὀλίγον, ἡ δὲ φωνὴ του ἀκούεται ὡς ἐλαφρὸς ψιθυρος, και ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέμου πνεόντος διὰ κοιμητηρίου.

Τὸ μοναστήριον εἶνε σοφκρόν, ἔχον ὑψηλὰ τεῖχην, οὐδαμοῦ δὲ ὑπάρχει κόσμημά τι ἢ χάριέν τι στόλισμα. Τὰ καθέκαστα αὐτοῦ μέρη εἶνε ἡ ἐκκλησία, διάφορα κελλία, σταῦλοι και δωμάτια ἐργασίας, ἐν αὐτοῖς δὲ οἱ μοναχοὶ διδάσκονται τὴν λήθην τῶν ἐπιγεῖων και μικρὸν κατὰ μικρὸν καθίστανται ὡς σκιαί. Μέρος τῆς ἡμέρας διατρίβουσιν οἱ τραππισταί εἰς τὴν προσευχὴν. Βλέπει τις αὐτοὺς ἀκινήτους ἱσταμένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁμοιάζοντας μᾶλλον πρὸς ἀπολελιθωμένους ἀγίους. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν πίπτουσι πρὸς τὴν γῆς και μένουσιν οὕτω μακρὸν χρόνον προσευχόμενοι ἐνδομύχως. Τὸν λοιπὸν χρόνον ἐργάζονται.

Οἱ μοναχοὶ τοῦ μοναστηρίου τούτου ἐγείρονται ὄρθρου βαθέος ἀπὸ τῆς σκληρᾶς αὐτῶν κλίνης, συναθροίζονται εἰς προσευχὴν, και εἶτα ἀρχονται τῆς ἐργασίας, συνισταμένης εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς περὶ αὐτοὺς ἐρήμου χώρας εἰς καρποφόρους ἀγρούς. Ἐργάζονται δὲ ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου των δι' ἀξίνης, πτύου ἢ ἀρότρου ἀδιαλείπτως φέροντες τὸν αὐτὸν χιτῶνα εἴτε ὁ ἥλιος φλέγει τὴν κεφαλὴν εἴτε ὁ χειμὼν εἶνε δριμύς ἢ ἡ βροχὴ πίπτει ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν. Μόνον δὲ τὴν κεφαλὴν ἔχουσι κεκαλυμμένην διὰ τῆς καλύπτρας. Ὁ βλέπων αὐτοὺς ἐργαζομένους κατὰ μακρὰς μακροτάτας σειρὰς νομίζει ὅτι βλέπει καταδικούς εἰς ἀναγκαστικά ἔργα ἐργαζομένους διὰ τῆς βίας. Πρὶν ἢ χωρεῖται τὸν ἄγριον και πλήρη ἀκανθῶν και τρι-

βόλων. Νῦν εἶνε κατάφυτος και πλήρης ποιμνίων. Ἡ τροφή τῶν μοναχῶν τούτων συνίσταται μόνον ἐκ φυτικῶν οὐσιῶν, μόνον δὲ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἐπιτρέπεται και κρέας. Ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν μένοντες οἱ μοναχοὶ φέρουν ἐλαφροτάτας ἐμβάδας, οὕτω δὲ βαδίζοντες δὲν προξενούσι τὸν θόρυβον τοῦ ἀνθρωπίνου βαδίσματος.

Ἀποθνήσκοντα μοναχὸν καταθέτουσι ἐν τινι πάντοτε ἐτοιμῷ εὐρισκομένῳ λάκκῳ ὅταν δὲ καλύψωσι τοῦτον διὰ χώματος, ἀνοίγουσι εὐθὺς ἕτερον, ὅστις παραμένει ἀνεωγμένος μέχρι οὗ δεχθῇ ἕτερον τῶν ἀφῶνων ἐρημιτῶν. Ὁ πάππας Πίος ὁ ἕνατος προσεκάλεσε ποτὲ μέρος τῶν τραππιστῶν πλησίον τῆς Ῥώμης, οὗτοι δὲ ἐν τὸς βραχείος χρόνου ἀπήλλαξαν τῶν πυρετῶν τὸ ἀκατοίκητον τμήμα Τρεφοντάνε, ἐργασθέντες ὑπερβολικῶς και ἀκαταβλήτως.

ΑΥΛΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου πενθούσιν ἐπὶ ἐβδομάδας αἰ εὐρωπαϊκαὶ αὐλαί, ὑπὲρ πάσας δὲ φυσικῶ τῷ λόγῳ ἢ αὐλῇ τοῦ Βερολίνου.

Αἱ πένθιμοι περιβολαί ἐκεῖ εἶνε τοιαῦται:

Αἱ κυρίαὶ τῆς Αὐλῆς φέρουσιν ἐσθῆτα μέλαιναν, πῖλον μέλανα κεκαλυμμένον ὑπὸ μελαινης σκέπης, δύο μέλανα πέπλα ἐν ἐπὶ τῆς μορφῆς και ἕτερον ὀπίσω πολὺ μακρὸν μέλανα χειρόκτια σουηδικὰ και οὐδὲν κόσμημα.

Μετὰ δεκαεννέα ἡμέρας αἱ κυρίαὶ τῆς Αὐλῆς ἀφαιροῦσι τὸ μακρὸν πέπλον τὸν δὲ τρίτον μῆνα ὁ πῖλος εἶναι λευκός, λευκὰ τὰ χειρόκτια, λευκοὶ πάντες οἱ κόσμοι τοῦ ἐνδύματος.

Τὴν σήμερον τὰ αὐλικά πένθη ἠπλοποιήθησαν πολὺ, ἐν ᾧ ἐν παρωχημένοις χρόνοις ἦσαν πομπωδέστερα ὅπως πάντα τότε ἐν ταῖς Αὐλαῖς.

Τὰ βασιλικά ἐνδιαίτηματα ἐκαλύπτοντο καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ ὑφάσματος μαύρου ἢ φαιοῦ, ἐστρώννυντο δ' ἔτι μαῦρα τὰ ὀχήματα ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ πένθος.

Μέχρι τῶν χρόνων Λουδοβίκου ΙΑ' πένθιμον χρώμα εθεωρεῖτο τὸ πορφυρῶν· αἱ δὲ βασίλισσαι χηρεύουσαι ἐνεθύνοντο λευκά, ὅθεν και τὸ ὄνομα *λευκαὶ βασίλισσαι* (reines blanches). Τὴν σήμερον μόνον τῶν καρδινάλιων ἢ πένθιμος στολὴ εἶνε ἰσχύρος και οὐχὶ μέλαινα.

Ἐν Ῥωσσίᾳ πρότερον οἱ θνήσκοντες μονάρχαι ἐξετίθεντο ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας περιβεβλημένοι τὴν βασιλικὴν στολήν. Ὁ λαὸς προσήρκετο ἐλεύθερος και προσεκύνει ἀσπαζόμενος τὴν ψυχρὰν χεῖρα τοῦ νεκροῦ, ἐν ᾧ περίξ ἐκείοντο

ἀδιαλείπτως μύρα και μυρία λαμπάδες ἠκτινοβόλου ἀσβεστοὶ ἡμέρας και νυκτός.

Ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἀπὸ τῆς χηρείας αὐτῆς φέρει πένθιμον κεκρύφκλον, ὃν δις ἢ τρίς μόνον ἀφῆρσεν ἐν ἐκτάκτοις ἑορταῖς.

Ἡ νεκρὰ χήρα βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας φέρει ἐπὶ τῆς περικαλλοῦς αὐτῆς κόμης ἰσπανικὴν καλύπτραν διὰ μαργαριτοκοσμῆτων καρφιδῶν ἡρμοσμένην.

Παρὰ τισιν αὐλαῖς ἐπιτρέπονται οἱ ἀδαμάντινοι κόσμοι ἐπὶ τῆς πένθιμου περιβολῆς. Καὶ φαίνεται ὅτι ἔχει τι τὸ ἐπιβάλλον ὁ ἐπὶ τοῦ μαύρου ὑφάσματος ἀκτινοβόλων ἀδάμας, ὁμοιάζων μέγα κρυσταλλωμένον δάκρυ.

B**

Η ΦΙΛΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΧΟΕΝΖΟΛΛΕΡΝ

Ἐν τῶν κυριωτέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ ἀποθανόντος αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου ἦτο και ἡ ἀκαταπόνητος αὐτοῦ φιλεργία· « Δὲν μοῦ μένει καιρὸς πρὸς κάματον », ἦτο μία τῶν συνήθων του φράσεων τελευταίων. Ἀπαράλλακτα και ὁ προπάτωρ αὐτοῦ Μέγας Φρειδερίκος ἔλεγε μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του· « Ἡ ζωὴ μου φθίνει και πρέπει νὰ χρησιμοποισῆσθαι καλῶς τὸν ἀπομέναντά μοι χρόνον, ὅστις δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ ἀλλ' εἰς τὸ κράτος. »

Ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις φράσεσι δύο μεγάλων Χοενζόλλερν καταφαίνεται τὸ πνεῦμα τῆς ὅλης δυναστείας, τὸ πνεῦμα δι' οὗ οἱ Χοενζόλλερν ἀνῆλθον εἰς τὸν βασιλικὸν τῆς Πρωσσίας θρόνον και ἀνέδειξαν τὴν Πρωσσίαν ἡγεμόνα τῆς Γερμανίας.

Γ Ν Ω Μ Ι Κ Α

ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ

Θέλω νὰ ἐργάζωμαι ἀδιαλείπτως πρὸς ἐξαγνισμόν τῆς καρδίας μου και βελτιώσιν τῆς ζωῆς μου.

**

Δὲν θέλω παρ' ἐμοὶ διεσθαρμένους και κόλακας.

**

Οἱ ἀκεραιότατοι, οἱ εὐκρινέστατοι εἶσονται μοὶ φίλτατοι.

**

Ἐπὶ πάντας ἀγαπῶ ἐκείνους, οἵτινες θά μοι εἴπωσι τὴν ἀλήθειαν, κἂν αὕτη δυσάρεστος ᾖ.

**

Εύτυχής είμαι όταν ὁ λαός μου εύτυχῆ.

Πᾶν βίαιον μέσον εἶνε ἐναντίον πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς πεποιθήσεις μου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἐὰν φίλος τις ἄρῃ μεγάλην τινὰ ἐπιτυχίαν, τὸν ἀγαπῶμεν ὀλιγώτερον διὰ τοῦτο καὶ ἐπιδεικνύομεν πλειότερον τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν.

Ὁ ἄγαμος πλούσιος, ὁ γευματίζων συχνάκις εἰς ξένικας οἰκίας, εἶνε ἄνθρωπος μὲ πολλὰς σχέσεις, ὁ πτωχὸς εἶνε παράσιτος.

Ἐπκινεῖτε ὅ,τι καλὸν ὑπάρχουν τόσοι κατακρίνοντες τὸ κκκόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸν διάσημον Γάλλον ἀστρονόμον Ἄραγῶ εἶχε ποτὲ ἀποσταλῆ βαρόμετρον νέου τύπου πολυτιμότερον.

Μετά τινος ἡμέρας τὸ βαρύτερον ὄργανον περὶν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ ἀστρονόμου, ἐθράυσθη εἰς μυρία τεμάχια.

Ὁ ὑπέρτης ἦτο ἀπαρηγόρητος, μολοντί δὲ καὶ ὁ Ἄραγῶ ἐθλίθη διὰ τὸ ἀτύχημα, στραφεὶς πρὸς αὐτὸν εἶπε μειδιῶν :

— Ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν μου δὲν εἶδα βαρόμετρον νὰ καταθῆ τόσον κάτω!

Ἡ παραγωγή τοῦ χρυσοῦ ἐν Βενεζουέλα αὐξάνει καταπληκτικῶς. Καίπερ τὰ ἐκεῖ διατεθειμένα πρὸς ἐκμετάλλευσιν κεφάλαια δὲν εἶνε μεγάλα, διότι ἡ μεγαλειτέρα τῶν ἐκεῖ μεταλλευτικῶν Ἐταιριῶν, τῷ 1873, εἶχεν ἐταιρικὸν κεφάλαιον μόνον 1,200 χιλιάδων φρ. ὅπερ χάρις εἰς τὰ κέρδη δὲν ὑπῆρξεν ἀνάγκη ν' αὐξηθῆ διὰ νέων καταθέσεων, ἡ ἐξαγωγή τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ 3,500,000 φρ. τῷ 1870, ἔφθασεν εἰς 17,000,000 τῷ 1884. Ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ὑπάρχουσιν ἐκτεταμένα κοιτάσματα μετᾶλλων, ἅτινα διὰ σπουδαίας ἐπιστημονικῆς ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ ἐπιτηδεῶν κεφαλαιούχων θὰ καταστῶσι στοιχεῖα εὐημερίας διὰ τὴν χώραν καὶ πηγῆς πλοῦτου διὰ τοὺς ἐκμεταλλευστάς.

Ὁ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ ἐκφωνηθεὶς λόγος ἐν τῇ γερμανικῇ Διαίτῃ περιεῖχε 10,937 λέξεις. Ὁ λόγος οὗτος ἀπεστάλη εἰς διαφόρους ἐφημερίδας διὰ 1218 τηλεγραφήματων ἀποτελεσάντων ἐν συνόλῳ 194,296 λέξεις. Ἡ ἀποστολὴ ἐγένετο ἐκ Βερολίνου εἰς 326 διάφορα μέρη. Δι' αὐτὴν εἰργάσθησαν 235 τηλεγραφεῖς καὶ 222 μηχανήματα, ὧν τὰ 60 συστήματος Hugues, τὰ 155 συστήματος

Morse καὶ τὰ 7 συστήματος Estienne. Ἐκ τῶν τῆς ἄλλοδαπῆς ἐφημερίδων τὸ μακρότερον τηλεγράφημα ἔλαβον οἱ Καίροί τοῦ Λονδίνου.

Αἱ ἐν Γαλλίᾳ ἐπενεχθεῖσαι ὑπὸ τῆς φυλλοξήρας ζημίαι ὑπελογίσθησαν, κατὰ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, εἰς 7, 200,000,000 περίπου φράγκων, διότι τὸ ἡμισυ τῶν γαλλικῶν ἀμπελώνων (1,200,000 μωριόμετρα) κατεστράφησαν. Ἄν εἰς τὰς ζημίας ταύτας τοῦ κεφαλαίου προστεθῶσιν καὶ αἱ ἐκ τῆς ἀπωλείας τῶν προϊόντων κτλ. προσλθούσῃ ἐπίσης καὶ ἡ ἀξία τῶν εἰς Γαλίαν εἰσπαχθέντων οἴνων ὡς καὶ ἡ τῶν πρὸς κατασκευὴν οἴνων σταφυλῶν, ἡ ὅλική ζημίαι ἦν ὑπέστη ἡ χώρα ἐκείνη ἀνέρχεται εἰς 10 χιλιοκατομύρια φράγκων, τοῦτο δ' εἶνε βεβαίως ὁ κυριώτερος παράγων τῆς ἐκεῖ ἐπικρατούσης ἀπὸ τινων ἐτῶν οικονομικῆς καχεξίας.

Κατὰ τὴν Στατιστικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ 1888 ὁ πληθυσμὸς τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας ἀνέρχεται, τῷ 1885, εἰς 108,787,235 ψυχάς, ὧν 81,725,185 ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ρωσίᾳ, 7,960,304 ἐν ταῖς χώραις τοῦ Βιστούλα, 2,176,421 ἐν Φιλανδία, 7,284,547 ἐν Καυκάσῳ, 4,313,680 ἐν Σιβηρία καὶ 5,327,098 ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀσίᾳ.

Ἡ ἐν Ἀμερικῇ συστάσα πρό τινος ἐπιτροπεία ὅπως ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς διὰ τοῦ ἤλεκτρισμοῦ ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ποινῶν ἀνεκεφαλαιώσεν ἐν ἐκθέσει τὰ συμπεράσματά της, ἔχοντα ὡς εἴρηξεν ἡ λαμητόμος καὶ ὁ βρόχος εἶνε μέσα κτηνώδη, ἡ ἀγγύνη εἶνε μέσον πολὺπλοκον καὶ ἀβέβαιον: ὡς ἐκ τούτου προτιμότερος ὁ ἤλεκτρισμὸς, ἀλλ' ἀπασχολεῖ αὐτὴν ἔτι τὸ ζήτημα πῶς θὰ φονεύσῃ χωρὶς νὰ καίεται καὶ νὰ παραμαρφοῦται ὁ φονευόμενος.

Δανὸς ἀξιωματικὸς ὁ λοχαγὸς Ὀλστάν ἐφεῦρε νέαν ἀσπίδα κατὰ τῶν σφαιρῶν, ἐπὶ τῆς ὁποίας πρό τινος ἐγένοντο πειράματα ἐν τῷ σκοπευτηρίῳ τοῦ πεζικοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἀσπίς αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ δύο χαλυβδίνων πλακῶν, πάχους τριῶν χιλιοστομέτρων ἐκάστης διαχωριζομένων διὰ κενοῦ 23 χιλιοστομέτρων. Τὸ χρησιμοποιούμενον μέταλλον εἶνε ἐκτάκτου ἀντοχῆς, ὅπερ διατρύπεται μὲν, δὲν διαρρηγνύεται ὅμως. Τὸ δανικὸν πυροβόλον τῶν 8 χιλιοστομέτρων, σύστημα τοῦ 1887, πυροβολοῦν ἀπὸ ἀποστάσεως 250 μέτρων διατρύπῃ εὐκόλως πλάκα συνήθους γάλλου πάχους 9 χιλιοστομέτρων καὶ σκελετὸς πάχους 30 χιλιοστομέτρων προσηρμοσμένην ἐπὶ τῆς χαλυβδίνης πλακῆς. Καὶ ὅμως διὰ τοῦ πυροβόλου τούτου πυροβολήσαντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατρήσῃ τὰς χαλυβδίνους πλάκας Ὀλστάν πάχους 4 μόνον χιλιοστομέτρων. Ἡ ἀσπίς αὕτη δύναται νὰ προφυλάξῃ δύο πυροβολητάς, εἴτε ὀρθίους, εἴτε κατακεκλιμένους, συμπύσσεται δὲ κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε κατέχει μικρὰν θέσιν, ὅταν δὲν χρησιμοποιηθῆται. Φαίνεται πρῶτισμένη ἰδίως διὰ τὰς πολιορκίας, ἐν αἷς μετὰ τὸ κρημνισμα τῶν ὀχυρωμάτων ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ ὁ ἀμυνόμενος δύναται ὀπισθεν τῶν ἀσπίδων τούτων νὰ πυροβολῆ ἐκ τοῦ ἀσφαλούς κατὰ τῶν ἐφορμῶντων.